

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

POHYBOVÁ HRA JAKO FORMA POHYBOVÉ
AKTIVITY U ŽÁKŮ VE ŠKOLNÍ DRUŽINĚ
DIPLOMOVÁ PRÁCE
(bakalářská)

Autor: Hana Janovská, Rekreologie-Pedagogika volného času

Vedoucí práce: PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.

Olomouc 2012

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Hana Janovská

Název diplomové práce: Pohybová hra jako forma pohybové aktivity u žáků ve školní družině.

Pracoviště: Katedra společenských věd v kinantropologii

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.

Rok obhajoby diplomové práce: 2013

Abstrakt:

Bakalářská práce se zabývá pohybovou hrou jako možnou formu pohybové aktivity u žáků ve školní družině. Jejím cílem je zmapovat aktuální stav zařazování pohybových her mezi činnostmi ve školní družině u vybrané skupiny vychovatelek ze školních družin na Uherskobrodsku. Vychovatelky mimo pravidelnou činnost ve školní družině nabízejí soutěže či přehlídky v různých zájmových oblastech pro žáky z vybraných školních družin. Metodou dotazování zvoleného vzorku pedagogických pracovníků pracujících ve školních družinách v Uherském Brodě a okolí bylo zjištěno, že pohybové hry jsou zařazovány často a jsou žáky velmi oblíbené. Žáci mají povinnost se zapojit do některých her, jindy si mohou zvolit účast ve hře. Prostorové a materiální podmínky pro pohybové hry jsou hodnoceny jako dobré.

Klíčová slova: pohybová aktivita, hra, pohybová hra, žák, školní družina

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Autor's first name and surname: Hana Janovská

Title of the master thesis: Physical game as a kind of physical activity for the pupils in after-school center.

Department: Department of social sciences in kinanthropology

Supervisor: PhDr. Dana Štěřbová, Ph.D.

The year of presentation: 2013

Abstract:

The bachelor thesis deals with the physical game as a possible form of physical activity for students in after-school center. Its aim is to analyze the current state of inclusion physical games between activities in the after school center of a selected group of educators from Uherský Brod and its surroundings. Educators outside of the regular school club activities offer contests or shows in various areas of interest for pupils of the selected after-school centers. The method of questioning selected sample of educators working in after-school centers in Uherský Brod and surroundings it was found that physical games are included frequently and they are very popular with pupils. Pupils are required to participate in some games and sometimes they may choose to participate in the game. Spatial and material conditions for physical games are rated as good.

Keywords: physical activity, game, physical game, pupil, after-school center

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně pod vedením PhDr. Dany Štěřbové, Ph.D., uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 20.listopadu 2012

.....

Děkuji vedoucí práce PhDr. Daně Štěrbové, Ph.D. za pomoc a cenné rady, které mi poskytla při zpracování bakalářské práce.

OBSAH

1 ÚVOD.....	7
2 PŘEHLED POZNATKŮ	8
2.1. Pohyb a přínos pohybové aktivity	8
2.1.1 Místo pohybové aktivity u dětí v mladším školním věku.....	10
2.1.2 Pohybové zákonitosti mladšího školního věku.....	11
2.2 Hra a její přínos pro dítě	12
2.2.1 Využití hry ve volném čase	14
2.3 Pohybová hra	15
2.3.1 Výběr a realizace pohybových her	16
2.4 Školní družina.....	18
2.4.1 Činnost školní družiny	18
2.4.1.1 Nabídka volnočasových aktivit pro žáky zapsaných do školních družin na Uherskobrodsku	22
2.4.2 Analýza získání odborné kvalifikace ve vztahu k pohybovým hrám	23
2.4.3 Materiální vybavení institucí pro výchovu mimo vyučování	26
3 CÍL PRÁCE.....	28
4 METODIKA PRÁCE	29
4.1 Charakteristika výzkumného souboru, sběru dat a nástroje měření	29
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU A DISKUZE.....	30
6 ZÁVĚR.....	45
7 SOUHRN.....	49
8 SUMMARY.....	50
9 REFERENČNÍ SEZNAM	51
10 PŘÍLOHA	54
10.1 Dotazník	54

1 ÚVOD

Pohyb a s ním spojené aktivity jsou od narození součástí lidského života. V předškolním věku je pohyb spojen s poznáváním okolí, dítě si rozšiřuje prostor kolem sebe a zkoumá vlastnosti věcí kolem něj. Nástupem do školních lavic jsou žáci omezováni v pohybu dodržováním klidu v lavicích a plněním svých povinností. Více volna pro své hry mají žáci po skončení vyučování. Velká část žáků zejména ekonomicky aktivních rodičů tráví svůj čas ve školních družinách, kde je čeká další nabídka aktivit. Ty jsou odvislé od dodržování správného režimu dne, výkonnosti dětí a stupně jejich únavy. Hlavním posláním školních družin je nabídnout činnost odpočinkovou, rekreační i zájmovou. Významné místo mezi rozličnými aktivitami, by měly mít právě rekreační činnosti, které zahrnují činnosti s vydatnou pohybovou aktivitou. Můžeme v nich najít hudebně-pohybové hry, vycházky, sezónní zábavy například na sněhu, překonávání překážek třeba na školním hřišti a hlavně oblíbené pohybové hry. Hry na babu, závody družstev, přehazky, vybíjenou, které znají děti z hodin tělesné výchovy, si přenášejí na hřiště, hrají je před domem nebo na táboře. Pro jejich zdravý vývoj jsou hry s pohybem velmi důležité, jsou prostředkem k realizaci dítěte, k jeho socializaci. Děti hrají hry dobrovolně, řídí si je a naučí se tak reagovat také na zájmy svého okolí.

Ve své práci se zaměřuji na školní družiny a jejich pracovníky proto, abych si ověřila, zda je pohybovým aktivitám ve formě pohybových her přikládán dostatečný prostor a tedy jsou pohybové hry zařazovány mezi činnosti žáků ve školních družinách. Dotazuji se také na to, zda pedagogičtí pracovníci ve školních družinách mají odpovídající kvalifikaci k práci vychovatele. Dále se zajímám o to, v jakých podmínkách jsou školní družiny zřízeny a zda určené prostory dovolují vydatnější pohybovou aktivitu.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Pohyb a přínos pohybové aktivity

Mechanickým pohybem se rozumí pohyb lokomoční, kdy organismus mění svoji polohu vůči okolí a také pohyb vyvolávající změnu postavení částí těla vůči sobě. Podle významu a účelu můžeme pohyb rozdělit na ten, který je vykonáván při základních životních funkcích a na pohyb zajišťující posturální funkce. Mezi motorické projevy základních životních funkcí patří motilita trávicího systému, pohyby při vyměšování, dýchací pohyby a srdeční a oběhová činnost. Posturální funkce zajišťuje orientaci organismu v prostoru jako celku (poloha) a jednotlivých segmentů proti sobě (postavení). Má vztah ke gravitačnímu poli a tedy zajišťuje, aby tělo udrželo klidovou polohu při sedu, stoje a podobně nebo dynamickou stabilitu např. při chůzi, běhu či jízdě na kole. Výkonným orgánem, díky kterému je tento pohyb zajišťován, je příčně pruhované svalstvo osově i končetin. Pomalá, červená svalová vlákna tonicky zajišťují polohy, bledé svaly provádějí korekční pohyby. U člověka dochází k různým typům lokomoce. Lokomocí rozumíme záměrné přesouvání těžiště plánovaným směrem. Podle způsobu pohybu mluvíme o plazení, lezení a chůzi. Chůze je jednou z nejpřirozenějších pohybových činností člověka. Základní jednotkou chůze je krok, jeho modifikací je skok. Běh představuje několik krátkých rychlých skoků na střídajících se končetinách (Dvořák, 2003).

Pohyb slouží životu, je mediátorem života a pohybová aktivita je významným faktorem kvality života. Nepohyblivost poškozuje živé systémy....Pohybová aktivita přispívá ke zdravému životnímu stylu a prevenci sociálně patologických jevů ve všech věkových obdobích (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Volný čas a prevence u dětí a mládeže, 2002, 15)

Frömel, Novosad a Svozil (1999, 132) charakterizují pohybovou aktivitu jako „komplex lidského chování, které zahrnuje všechny pohybové činnosti člověka. Je uskutečňována zapojením kosterního svalstva při současné spotřebě energie. Je základním projevem a požadavkem zdravého lidského organismu“.

Pohybová aktivita je podle Kalmana et al. (2011, 69) „jakákoliv činnost, při níž dochází ke zrychlení srdeční frekvence a člověk se zadýchá“.

Důvody, které vedou mladé lidi k pohybovým aktivitám ve svém volném čase (Kalman et al, 2011, 70):

- Užít si zábavu
- Být dobrý ve sportu
- Vyhrát
- Spřátelit se s novými kamarády
- Posilovat své zdraví
- Vídat se s kamarády
- Pracovat na své postavě
- Vypadat dobře
- Mít radost z užívání svého těla
- Potěšit své rodiče
- Být v pohodě
- Hlídat si váhu
- Zažívat vzrušení

Pohybová aktivita umožňuje seberealizaci, estetický prožitek, prožitek z výkonu. Dále se sebou přináší navozování přátelských a dalších mezilidských kontaktů, pocit spokojenosti a pohody. Pohybová aktivita u dětí a mládeže je prostředkem k zajištění jejich normálního tělesného vývoje. Je nutná pro optimální růst, neboť se podílí na zvyšování svalové hmoty a zlepšuje její výkonnost, posiluje také kostru a šlachy a je prevencí proti vadnému držení těla a také obezity. Pohybová aktivita má také významný psychoregulační efekt, tedy pomáhá k tlumení mentální zátěže dětí a mládeže (MŠMT, Volný čas a prevence u dětí a mládeže, 2002).

Pozitivní vliv pohybové aktivity na centrální nervový systém popisují také Vondruška & Barták (1999):

Větší přívod kyslíku a živin do mozku vede ke změně mikroskopické struktury mozkové buňky, ke zmnožení nervových spojů a krevních vlásečnic, lepšímu využívání zdrojů energie, které se projeví zlepšením paměti a získáním odolnosti vůči všem typům stresu. Po intenzivnější zátěži produkují mozkové buňky jakýsi „lidský opiát“, který navozuje velice příjemný stav psychiky, vyrovnanosti až blaženosti. Nazývá se endorfin a působí

tak, že na obličeji zcela vyčerpaného sportovce dokáže vykouzlit zcela uvolněný, šťastný a spokojený úsměv. Zátěž poměrně vysoké intenzity však musí trvat nejméně 30-60 minut (Vondruška, Barták, 1999, 6).

Lékaři Vondruška & Barták (1999, 8) uvádí pozitivní vliv pravidelné pohybové aktivity také na další tělesné funkce:

- úprava biochemických hodnot tuků v krvi, změna metabolismu tuků
- ztráta nadbytečných kilogramů, oddálení procesu kornatění tepen srdce a mozku, snížení dávky inzulínu u diabetiků
- prevence úbytku vápníku z kostí, zpevnění vazů a svalů
- podpora krevního oběhu, zvýšení vytrvalosti, lepší práce vnitřních orgánů
- zpomalení procesu stárnutí
- stimulace hlubokého vnitřního dýchání
- zlepšení činnosti srdce, normalizace hodnot krevního tlaku

Šonka, Žbirková a Doležalová (1990, 46) upozorňují, že „pohybová aktivita je omezená kapacitou kardiovaskulárního systému a únavou či bolestí přetížených svalů a kloubů“.

Pohybová aktivita může být také omezena těžkými nemocemi, kterými jsou luxace kyčelních kloubů, složité zlomeniny, vrozené srdeční vady i těžké astma. To se sebou přináší ve většině případů zákaz tělocviku a sportu. Další příčinou nedostatečné pohybové aktivity jsou nevhodné zevní podmínky, které působí na dítě. Ty mohou vzniknout po psychologické chybě, kdy je člověk do pohybové aktivity intenzivně nucen, trpí skrytou nemocí nebo převládá zájem v sedavých zálibách. Na toto může paralelně navázat obezita, která může také zahradit cestu k další pohybové aktivitě (Šonka et al., 1990).

2.1.1 Místo pohybové aktivity u dětí v mladším školním věku

Kučera et al.(2011) označuje mladší školní věk období od šesti do desíti let dítěte. Tato vývojová etapa je významně doprovázená pohybovou aktivitou. V tomto období však dochází ke změnám v její kvalitě i kvantitě. Nástupem dítěte do školy dochází ke změně životního rytmu a tedy i pohybové aktivity (Kučera, Kolář, Dylevský et al., 2011).

Kučera, Kolář, Dylevský et al. (2011) uvádí, že „organismus by měl po stejnou dobu, po kterou provádí (či spíše neprovádí) nějaký pohyb, být zatížen kompenzační aktivitou. Tedy

stejnou dobu, jakou spí, by se měl pohybovat.... To tedy znamená, že stejný čas, který dítě prosedí ve škole, by mělo mít aktivní pohyb všeobecně rozvíjejícího charakteru“.

U dětí školního věku je důležitým prvkem pohybových aktivit školní tělesná výchova. Žáci by v ní měli nacházet nejen účinek biologický, ale také psychosociální. Jedním z hlavních úkolů tělesné výchovy ve školách je naučit žáky způsobu, kterým je možné rozvíjet pohybové dovednosti i mimo školní tělesnou výchovu. Je tedy důležité dát žákům možnost zažít při tělesné aktivitě pocit zdaru, radosti, kooperaci a kreativitu, bez ohledu na výkon a limity. Osnovy tělesné výchovy však kladou důraz na plnění výkonových požadavků, což vyhovuje pouze pohybově nadanějším dětem. Průměrně a podprůměrně fyzicky disponované děti tak zažívají pocity ztráty důstojnosti, strachu z neúspěchu a přivodí si tak potřebu vyhnout se příští účasti na tělesné výchově. Tím, že se jí ale vyhýbají, se jejich tělesná nedostatečnost ještě prohlubuje. Proto je kladen důraz působit na celkový pohybový režim žáka a vytvářet co nejvíce příležitostí k pohybu pro každého žáka. Je třeba zohlednit potřeby a zájmy jednotlivců, jejich vývojové předpoklady, zdravotní stav, psychické procesy a prožívání pohybových činností. Celý výchovně vzdělávací proces včetně školní tělesné výchovy musí napomáhat k tomu, aby si žák oblíbil některé pohybové aktivity a chtěl je i nadále využívat, ať už na výkonnostní úrovni nebo rekreačně. Tento úkol padá jak na rodiče, tak také na výchovné pracovníky v zájmových zařízeních či sportovních oddílech. Cílem je vybrat některou ze široce nabízených sportovních aktivit, které budou pro děti a mládež přitažlivější než počítače nebo televize a přispět tím tak k jejich zdravému životnímu stylu (MŠMT, Volný čas a prevence u dětí a mládeže, 2002).

2.1.2 Pohybové zákonitosti mladšího školního věku

Věková kategorie mladšího školního věku je charakterizována vysokou a spontánní pohybovou aktivitou. Pohybové dovednosti, které dítě v tomto období získává, jsou lehce a rychle zvládnuty, ale mohou mít malou trvalost. Pokud nejsou často opakovány, jsou opět rychle zapomenuty. Charakteristickým rysem dětské motoriky je to, že postrádá úspornost pohybu, která se projevuje u dospělých. Nervová dynamika se stále rozvíjí, převažují zde procesy podráždění nad procesy útlumu. To vysvětluje živost a neposednost dětí v tomto období a tendenci provádět každou činnost s množstvím dalších přidavných pohybů (Perič, 2004).

V tomto období již dosahují děti vytříbené formy běhání, házení a chytání jako dospělí. Zvládají úder spodem, vrchem i stranou a zlepšují kontrolu takových pohybů, jako jsou šplhání, skoky, poskoky, přeskakování. Celková koordinace se zlepšuje a k narůstání svalové síly dochází souvisle (Kučera et al., 2011).

Děti rády soutěží a hrají hry, které jim přinášejí příjemné prožitky. Proto by nemělo převažovat negativní hodnocení a negativní výsledky v závodní činnosti. Děti mají své vzory, které je dokážou poměrně snadno nadchnout pro různé činnosti (Hájková et al., 2006, 66).

V období mladšího školního věku se vytváří vhodné podmínky pro nacvičování, zdokonalování a upevňování pohybových dovedností a návyků. Pohyby se stávají plynulejší a harmoničtější. Dítě se v této době učí rozdělovat své síly, podřizovat pohyby určitému rytmu a vykonávat pohyby rychleji a přesněji. Ve vývoji dětí mladšího školního věku musíme počítat s poměrně nestálou pozorností, která je krátká a trvá přibližně 15 minut (Mužík, 1993).

2.2 Hra a její přínos pro dítě

Hrát si je u dětí přirozené. Pomáhá jim to seznámit se s okolím, naučit se novým činnostem a zjišťovat, co dovedou či nedovedou. Hra umožní dětem prožít dobrodružství, radost i napětí. Přináší se sebou pocit nejistoty, jak bude pokračovat a kam se bude rozvíjet (Perič, 2004)

Hra je hlavní činností dětí a významnou nepracovní činností mládeže a dospělých v průběhu celého vývoje lidské společnosti. První dětské hry napodobují práci dospělých, proto můžeme říct, že hra pochází z práce a je stará jako člověk sám. V této činnosti může člověk projevit sílu a volnost svojí osobnosti. Ve hře se individualita hráče podřizuje zájmu kolektivu. Hra rozvíjí sílu vůle, rozhodnost, houževnatost, bojovnost, vede nás ke spravedlnosti a čestnosti. Hra je na rozdíl od práce činností neproduktivní a nepracovní. Pohybovou činnost tedy změníme na hru tehdy, když z ní odstraníme praktický efekt. Hra dětí souvisí s okolním prostředím, vlivem starších osob, rodičů, učitelů, vychovatelů. Ti všichni vedou děti příkladem, poskytováním hraček, výběrem hry, úpravou pravidel (Rovný & Zdeněk, 1982).

Hra je aktivita, prožitek, relaxace, soutěž, zábava, učení, protiklad vážných věcí, volnost, radostná záležitost, nic podstatného, pohoda, příjemné ukrácení chvíle... Hra prostupuje životem člověka od začátku do jeho konce. Je to skutečná, reálná činnost, aktivita, která má určité charakteristiky. Jak v dětství a dospívání, tak ve vyšším věku je hra tou kategorií, kterou měníme nejen sebe, ale své okolí významněji, než si mnohokrát uvědomujeme. Hrou řešíme konflikty, socializace probíhá ve hře v úrovni silné prožitkovosti a mění osobnost jedince tak nenápadně a současně důsledně i důkladně, že si to ani neuvědomujeme (Mazal, 2007, 9).

Základní znaky, které se ve hře projevují vymezuje Kořátková (2005, 17). Jedná se o:

- Spontánnost
- Zaujetí
- Radost
- Tvořivost
- Fantazie
- Opakování
- Přijetí role

Spontánnost je viditelná v přirozeném chování a bezprostředním jednáním. Dítě si stanovuje své cíle a záměry a jeho chování je aktivní. Zaujetí hrou má podobu hlubokého soustředění na činnost, dítě nevnímá okolí a nechce přijímat podněty, které se hrou nesouvisí. Na tváři hrajícího si dítěte můžeme vidět radost a uspokojení, mnohdy provázeno samomluvou, která emoce ještě umocňuje. Tvořivost označuje nové a originální konstruování skutečností z okolního světa. Má velmi různorodou povahu, může se orientovat na tělesnou a pohybovou tvořivost i na jazykovou, konstrukční či tvořivost v dalších oblastech. Fantazie, která se u dítěte objevuje už před třetím rokem života, dovoluje zapojení a obohacení představ a zkušeností a integrovat jednotlivé poznatky. Opakování je dominantním znakem hry. Dítě spokojené se hrou se k ní znovu vrací, již se zde orientuje a našlo ve hře shodu s druhými. Přijetím role ve hře dítě zažívá nové situace, naplňuje ji podle odpozorovaných vzorů i podle svých zkušeností (Kořátková, 2005).

Pod pojmem hraní chápeme záměrnou pohybovou aktivitu jednoho i více lidí v prostoru i v čase, bez složitých pravidel. Hraní nemá přesná, obecně pro hraní platná

pravidla, je vymezeno obsahem pohybové aktivity. Je charakterizováno vysokou motivací k činnosti, napětím a uplatněním známých dovedností. V průběhu ranní můžeme soutěžit i spolupracovat. Hraní je velmi široký pojem, má blízko jak ke kreativně kooperačním aktivitám, tak k poněkud přesněji vymezeném úpolovému hraní ve dvojicích (Mazal, 2007, 17).

Účinky hry na život dítěte se projevují v oblasti kognitivní a také v oblasti sociální. Významný vliv má také na pohybový rozvoj dítěte. Kognitivní rozvoj, což znamená rozvoj myšlení a poznání, umožňuje složitost dění a úkonů, které se ve hře objevují. Zlepšuje se tak vnímání, paměť, logické myšlení, dítě uspokojuje vlastní potřeby. Sociální rozvoj je spatřován v rozvoji vztahů mezi účastníky hry a vztahu jedince ke společnosti a naopak. Hra dává příležitost k rozvíjení sebepoznání pomocí reakce druhých, umožňuje rozvoj komunikačních dovedností, vzájemné respektování a porozumění a navozování bližších přátelských vztahů. K rozvoji pohybu u dětí je důležité dávat dětem dostatek prostoru a možností k pohybu, aby se nedali zmanipulovat k náhradnímu, klidovému trávení času. Nemusíme mít obavu z toho, že se dítě při pohybových hrách přetěžuje, neboť pokud tělesná zátěž už dosahuje maxima, dítě ztrácí zájem a činnosti zanechává (Kořátková, 2005).

2.2.1 Využití hry ve volném čase

Hra má ve volném čase díky své podstatě svoje místo. Volný čas je charakterizován podle Velkého sociologického slovníku (1996, 156) jako „čas, v němž člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků plynoucích ze společenské dělby práce, nebo z nutnosti zachování biofyziologického či rodinného systému.“

Podstatný je průběh hry, cíl už je méně významný. Hra je velmi dominantní v předškolním věku, ale i v dalších vývojových obdobích má hra své místo. Pouze se mění jejich charakter a přístup ke hře. Hry už jsou složitější a mají vztah k učení a k práci. Obsah her v období školního věku souvisí s osobními zájmy a zájmovými činnostmi. Významu nabývá jejich relaxační a kompenzační funkce a význam z hlediska duševní hygieny. Hry je možné rozdělit podle různých kritérií. Autoři, kteří se hrou zabývají ji dělí např. podle vývojového, ontogenetického a fylogenetického hlediska, podle druhu zapojení psychických procesů, podle míry pedagogického usměrňování, podle obsahu hry, počtu hráčů, prostředí, délky hry a podobně. Znalost různých druhů her je pro pedagoga volného času a pro vychovatele nezbytné. Umění zaujmout žáky vhodnou hrou a správně ji řídit přispívá k pozitivnímu vztahu

mezi vychovatelem a vychovávanými jedinci. Zdrojem námětů pro vychovatele jsou jeho vlastní osobní zkušenosti, různé zdroje vzdělávání či zkušenosti z okolí. Pro trvalé uchování těchto her je vhodné vedení zásobníku s popisem her, možnostmi výchovného působení, délkou hry, pomůckami, prostředím hry, s metodickými pokyny a možnými problémy a úskalími (Hájek et al., 2008).

2.3 Pohybová hra

Pohybovou hru chápeme jako záměrnou, uvědoměle organizovanou pohybovou aktivitu dvou a více lidí, v prostoru a čase, s předem dobrovolně dohodnutými a bezpodmínečně dodržovanými pravidly. Hra má účelný a souvislý uzavřený děj. Je charakterizována napětím, prožitkem, radostí, veselím, vysokou motivací k činnosti, uplatněním známých dovedností, pohodou a často soutěživostí (Mazal, 2007, 19).

Rovný a Zdeněk (1982, 22) tvrdí, že „pohybové hry jsou výbornou školou pohybu, kdy si děti osvojují postupně různé pohyby a některé z nich spojují v komplexní činnosti“.

Jedním z cenných zisků je možnost pochyvat z tohoto pohybu a ze hry radost, která v nás zůstává a přivede nás k chuti po pohybu. Hraní pohybových her se sebou přináší ještě spoustu další pozitivních věcí. Jednou z nich je možnost poměřit se s druhými. Poznání, že někdo je v určité dovednosti či schopnosti lepší a jiný horší než my, nám umožňuje se zařadit a najít své místo mezi ostatními. Čím vyšší je příčka, kde se nacházím, tím příznivější je mé sebehodnocení a i sociální status v očích druhých lidí. Hraní se sebou dále přináší možnost ochutnat libé pocity z vítězství ale i prožít pocity porážky, se kterými by se měl člověk naučit zacházet bez duševní úhony a bez ukřivděných reakcí. Spatřit sebe sama v zrcadle pohybové aktivity a fyzické námahy umožní člověku poměřit se se sebou samým. Ukáže mu to, že hranice nejsou pevně dány a každý jedinec se jí může dotknout ve výši, které mu vlastní možnosti umožní. Důležitý moment, který se sebou hraní pohybových her přináší je možnost spolupráce s druhými. Vítězství nad soupeřem i nad sebou samým, které vyplynulo z harmonické kooperace, z vymyšlení strategie, z kolektivního zdaru, o to lépe chutná. Naopak se sebou může přinést také trvalé zkušenosti z negativní spolupráce, pokud nefungují vztahy ve skupině nebo selže některý z jejích členů. Možnost hrát pohybové hry také v přírodě se sebou může přinést inspiraci a příjemné požitky z prostředí. Do pohybové hry musí na druhou stranu člověk vnést nějakou investici v podobě úsilí. Platí však, že čím více úsilí bylo investováno, o to větší bývá radost z pohybu. Při hraní musíme počítat s výdaji

fyzických sil, což přinese následně únavu, ale také s výdajem sil psychických. Celková bilance by však měla vždy vykazovat příjmy z pohybu účastníků nad vynaloženými investicemi (Hora et al, 1984).

2.3.1 Výběr a realizace pohybových her

Aby hra správně splnila své poslání je třeba věnovat velkou pozornost právě výběru hry. Přihlížet musíme k zájmům žáků, jejich věku, dále na jejich fyzický, psychický a sociální vývoj. Pro hru samotnou je pak nutné také zvolit správné prostředí ke hře. Vhodnými zásahy do hry je pak nutné udržet dobrou náladu a spolupráci. Při výběru hry je dále nutné respektovat i materiální podmínky a možnost výběru náradí. U pohybových her řízených pedagogem, závisí jejich realizace na jeho tvořivosti, zájmu a pedagogických schopnostech (Adamčák & Novotná, 2009).

Nabídky pohybových her můžeme nalézt ve spoustě publikací. Ve většině případů je však důležité hru upravit podle místních podmínek, počtu žáků. Pohybové hry jsou i součástí učiva školní tělesné výchovy. Na prvním stupni základních škol je doporučován vysoký, 30 % podíl pohybových her na obsahu školní tělesné výchovy. Výběr pohybové hry je odvislý na nejedné skutečnosti. Nejdůležitější je vedoucí hry. Na něm záleží, jakou hru zná, jaké má zkušenosti a znalosti, organizační a komunikační schopnosti, vědomosti a dovednosti. Vedoucí hry musí umět správně motivovat, zaujmout a předvídat vývoj hry. Důležité je přiblížit hru co nejpochoptelnější formou všem, kteří chtějí do hry vstoupit. Pohybová hra by měla navazovat na předchozí činnost, být v souladu s celkovým záměrem daného dne. Obsah hry by měl odpovídat úrovni dovedností a věku žáků, jejich psychomotorickým schopnostem a dovednostem, hernímu prostoru a dalším podmínkám. Pohybová hra musí zaměstnat všechny hráče, proto volíme takovou, která i při vyloučení hráče ze hry umožní jeho návrat zpět. K pohybovým hrám mohou být využívány různé pomůcky, dbáme však vždy na to, aby odpovídaly fyzickým parametrům hráčů a charakteru hry. Presentace hry, její popis, organizace a pravidla, by měla být co nejstručnější, zároveň musí ale motivovat ke hře a vzbudit o hru zájem. S dětmi předškolního a mladšího školního věku je dobré se ujistit, zda rozumí pravidlům, aby hra nebyla předčasně ukončena. Je dobré provést také ukázkou s několika hráči, postavit je už dopředu do tvaru, postavení, skupin či řad, ve kterých budou hru realizovat. Kvalitu hry zvyšuje skutečnost, že vedoucí hry správně zařadí určitého hráče do správné funkce. K tomu je potřeba zvážit všechny okolnosti, které hře předcházejí.

V okamžiku, kdy vedoucí hry pozoruje, že se hráči nudí a hra je nemotivuje k další činnosti, se doporučuje ukončit hru a vybrat další, která má vyšší nároky na zatížení. Velký význam má také hodnocení aktivity hráčů i zhodnocení průběhu hry. Pomáhá to uspokojovat hráče, zdůraznit důležitost realizované aktivity a motivovat k další hře. Při výběru hry přihlíží vedoucí na čas, který je pro hraní vymezený, aby mohl správně hru realizovat. Při hře je nejdůležitější, aby byla zajištěna bezpečnost. Eliminovat nebezpečné situace je nutné ještě před započatím hry, protože pohybová hra strhne hráče k výkonům a zbavuje jich opatrnosti a strachu. Pravidla pohybové hry musí být uzpůsobená tak, aby vyhrál kdokoliv. Pravidla mají funkci pedagogickou, didaktickou i metodologickou. Jejich znalost všemi účastníky hry je základním předpokladem optimálního průběhu hry. Každá pohybová hra je originálem, neboť se v každém opakování poněkud mění. Je např. změněný prostor, jiný míč, jiný počet hráčů, záměr hry a hra je také vylepšená o nově získané dovednosti, které hru vylepšují. Rozdílem, který odděluje pohybové hry od sportu je jiné použití pravidel. Ve sportu jsou platná mezinárodně uznávaná pravidla. Pohybová hra má však pravidla proměnlivá, které se dají podle potřeb okamžitě změnit (Mazal, 2007).

2.4 Školní družina

Školní družina je výchovné zařízení, které zajišťuje výchovu mimo vyučování a péči o děti v průběhu školního roku a někdy také o prázdninách. Jsou určeny pro žáky 1.-5. tříd. Předchůdci družin byly útulky, které byly zřízeny kolem roku 1885 pro děti, o něž se rodiče v průběhu dne nemohli starat z důvodu nemoci nebo pracovní zaneprázdněnosti. Zde pracovaly děti za dozoru, vypracovávaly domácí úkoly a věnovaly se také hrám, zpěvu i ručním pracím. Roku 1931 byly útulky přejmenovány na družiny pro školní mládež a od roku 1948 byly družiny začleněny do školské soustavy jako mimoškolní zařízení. Roku 1965 byly vydány směrnice, které požadovali prolínání rekreačních, výchovných a naukových činností, pobyt na čerstvém vzduchu a poskytování příležitostí ke spontánním dětským aktivitám (Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková & Pavlíková, 2008).

Školní družiny zpravidla existují v základních školách, některé jsou také zřizovány jako samostatná zařízení a mohou sloužit i žákům z více škol. Jsou členěny na oddělení, která se naplňují do počtu pravidelně docházejících 30 žáků. Prostory, které jsou vyčleněny pro školní družinu mají vyhovovat hygienickým, pedagogickým a estetickým požadavkům. Z hygienického hlediska je kladen důraz na velikost prostoru vzhledem k počtu dětí, čistota, způsob větrání, teplota a vlhkost vzduchu, hlučnost i vybavení nábytkem. Z hlediska pedagogického by prostory a vybavení školní družiny měly odpovídat výchovným záměrům, typu volnočasových aktivit i věku účastníků. V prostorách školní družiny není v žádném případě vhodné uspořádat prostor jako ve školní třídě, ani ji vybavit typickým školním nábytkem. Děti by měly mít možnost mít prostor, kde se mohou věnovat individuálním činnostem s dostatkem soukromí i skupinovým činnostem (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008).

2.4.1 Činnost školní družiny

Činnost družiny je popsána ve vyhlášce MŠMT ČR 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, která říká, že „činnost družiny se uskutečňuje formami uvedenými v §2 písm. a), b) a f) tj.:

- a) příležitostnou výchovnou, vzdělávací, zájmovou a tématickou rekreační činností nespojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání,
- b) pravidelnou výchovnou, vzdělávací a zájmovou činností,

f) využitím otevřené nabídky spontánních činností“.

Vývojová ročenka školství (2012, Tab.B.8.2.1) ukazuje mimo jiné statistické údaje počtu školních družin v České republice a počty zapsaných žáků:

Školní družiny- zařízení a zapsaní účastníci	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Školní družiny					
Počet školních družin	4 101	3 963	3 976	3 979	3 968
Počet zapsaných žáků ve školních družinách	228 135	234 566	239 878	247 093	258 370
Podíl na počtu žáků 1. stupně ZŠ	49,8%	51,2%	52,1%	53,1%	54,5%

Bláha (1984, 100) uvádí, že „školní družina má zabezpečovat kvalifikované pedagogické ovlivňování volného času, který žáci tráví ve škole po vyučování a před odchodem domů, a to vhodnou organizací jejich odpočinku a rekreace po vyučování, jejich zájmové činnosti a jejich společensky prospěšné práce a umožňovat dětem připravovat se na školní vyučování procvičováním a opakováním učiva nebo i vykonáním písemné přípravy“.

Činnosti školní družiny jsou rozděleny do následujících skupin, které jsou dány Metodickým pokynem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy Č.j.: 17 749/2002-51 z roku 2002.

- Odpočinkové činnosti
- Rekreční činnosti
- Zájmové činnosti
- Příprava na vyučování
- Získávání dalších poznatků při průběžné činnosti ŠD

Odpočinkové činnosti jsou klidné, pohybově nenáročné. Výběr odpočinkové činnosti provádí vychovatel po zhodnocení vnějších a vnitřních podmínek výchovy. Bere ohled na přání dětí a na věkové zvláštnosti. Musí brát v úvahu, že míra únavy a potřeba odpočinku je u každého individuální, proto je ideální, pokud si každý může zvolit aktivitu podle svého přání. Mezi odpočinkové činnosti patří odpočinek na lehátku, na žíněnce, na koberci, spánek,

relaxační cvičení, klidné hry námětové, stolní hry, prohlížení knih a časopisů, práce na počítači, poslech hudby, shlédnutí krátkého pořadu v televizi, rozhovory na různá témata, vyprávění zážitků kamarádům i klidné vycházky. Rekreační činnosti slouží k odreagování žáků a aby bylo vyrovnáno jednostranné zatížení žáků při vyučování a pobytu v uzavřené místnosti. Vychovatel by měl znát rozvrh hodin žáků a podle toho volit druh činnosti. Pokud není počasí nepříznivé, uskutečňují se rekreační činnosti venku. Při organizovaných rekreačních činnostech se často používají pohybové hry, které vybírá vychovatel vzhledem k věku žáků. Mezi rekreační činnosti jsou dále zařazovány tělovýchovné chvíle, vyrovnávací cvičení, gymnastika, využívání dětského nářadí na hřištích, sezónní hry, rekreační provozování sportovních her, atletiky, vycházky, hudebně-pohybové činnosti a další. Rekreační činnosti jsou účinné, pokud se zařadí při středním stupni únavy. Jsou tedy zařazovány po odpoledním odpočinku. Nezařazení rekreačních činností do režimu dne by bylo velkým zdravotně-hygienickým i pedagogickým prohřeškem. Odpočinkové i rekreační činnosti pomáhají odstraňovat únavu z vyučování. Únava je fyziologický jev, kterým se lidský organismus brání proti přetížení. Podněty, které působí na jedince vyvolávají vzruchy, které po určité době vzbuzují následný útlum. Tímto útlumem však nejsou postiženy všechny oblasti mozkové kůry, proto dítě zatížené učením, může vykonávat jinou činnost a tyto útlumy odstranit. Školní vyučování se sebou přináší únavu fyzickou i psychickou. Fyzickou únavu způsobuje nerovnoměrné zatížení svalových skupin při dlouhém sezení a také námaha svalů ruky a předloktí při psaní. Příčinou psychické únavy je nutnost záměrného soustředění pozornosti, průběh myšlenkových operací a přizpůsobování se pracovnímu tempu učitele. Únavu přináší i obavy z negativního hodnocení, proměnlivost sociálních vztahů a s nimi spojené možné záporné citové ladění. Obecnými znaky únavy jsou zpomalení tempa, zhoršení kvality činnosti a nutnost zvýšeného úsilí, což vede k menší výkonnosti. V mozkové kůře převládá vzruch nad útlumem. Proto je vhodné zpomalit pracovní tempo či změnit charakter činnosti. Při vyšším stupni únavy pozorujeme lhostejnost, ochablost a ztrátu zájmu o činnost. K odstranění takového stupně únavy už je potřeba dodržet klid, změna činnosti už ve většině případů nepomůže. Mladší děti se unaví snadněji než ty starší. Mezi jednotlivci však existují velké individuální rozdíly. Závisí na tělesné konstituci, zdravotním a psychickém stavu, úrovni schopností, rodinném zázemí apod. (Pávková et al, 2008).

Činnosti spojené s přípravou žáků na vyučování by měli být vzhledem k zdravotně-hygienickým a pedagogickým požadavkům zařazovány po až po odpočinku a rekreaci dětí. Přípravu na vyučování může žák vykonávat ve školní družině, pokud si to přejí jeho rodiče.

V programu práce školní družiny může být na tuto činnost vyhrazeno zhruba půl hodiny u mladších žáků a jednu hodinu pro starší žáky. Organizování přípravy na vyučování ve školní družině vede žáky k pravidelnému a soustavnému plnění školních povinností, k utvrzování ve škole získaných poznatků, vytváří návyky k pravidelnému učení (Bláha, 1984).

Bláha (1984,102) uvádí, že „význam zařazování zájmových činností do programu práce školní družiny spočívá v tom, že pomáhají uspokojovat a dále rozvíjet kulturní potřeby žáků, vedou je k rozšiřování vzdělanostního obzoru a tím i k sebevzdělávání, které není podřízeno striktní školní povinnosti, ale vyplývá z vlastního popudu dětí“.

Zájmové činnosti označují cílevědomé aktivity, které jsou zaměřeny na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Zájmová činnost tedy plní funkci výchovnou i vzdělávací. Podporuje seberealizaci, působí motivačně i socializačně. Zájmy v mladším školním věku nejsou ještě plně rozlišeny, proto předkládáme dětem zájmové činnosti různého obsahu v závislosti na věku, náročnosti a návaznosti na předchozí průpravu. Zájmovou činnost ve školních družinách směřujeme na obecně zaměřené okruhy činností, aby se děti mohly orientovat v hlavních zájmových oblastech. Tradičně se dělí obsah těchto činností na společenskovední, pracovní-technické, přírodovědně-ekologické, estetickovýchovné, tělovýchovné, sportovní a turistické. Zájmové činnosti společenskovední zahrnují činnosti, které vedou k poznávání aktuálního společenského dění i historie. Budují vztah k vlasti, mateřskému jazyku, k tradicím. Zařazováním těchto činností se žáci dozvídají např. o významných objektech a institucích, památných místech, významných dnech a osobnostech. Pracovní-technické zájmové činnosti umožňují zdokonalování manuálních dovedností, řeší problémy vědy a techniky, rozvíjí technické myšlení a představivost. Tyto činnosti zahrnují práce s různými materiály, konstruktivní práce se stavebnicemi, drobné opravy, přípravy pokrmů, modelářské práce a další. Přírodovědně-ekologické činnosti vedou k prohlubování vědomostí o přírodě a o její ochraně. Jejich náplní je pozorování objektů živé i neživé přírody, pěstitelské práce, chovatelství, práce s naučnou literaturou, činnosti zaměřené na ochranu a tvorbu životního prostředí i vedení přírodovědné dokumentace. Estetickovýchovné zájmové činnosti jsou zaměřeny na rozvíjení výtvarného, hudebního, literárního, dramatického a hudebně-pohybového projevu, na kulturní chování a rozvoj tvořivosti. Zájmové činnosti tělovýchovného, turistického a sportovního zaměření přispívají k fyzické zdatnosti a psychické odolnosti. Jejich pravidelné zařazování pomáhá řešit problém klesající fyzické zdatnosti žáků. Pro všeobecný rozvoj je nutná všestrannost, proto by měly

tyto činnosti zahrnovat prvky z atletiky, gymnastiky, sportovních her, turistiky a dalších možných sportů. Dále jde o průpravná a zdravotní cvičení, tanec, drobné pohybové hry, seznamování se známými sportovci, návštěva a sledování sportovních soutěží. Při vytváření soustavy zájmové činnosti je nutné dbát na její kvalitu, skladbu, výběr a obsah, který má odpovídat nejnovějším výsledkům vědy, potřebám jedince i společenského rozvoje a místním podmínkám (Pávková et al., 2008).

2.4.1.1 Nabídka volnočasových aktivit pro žáky zapsaných do školních družin na Uherskobrodsku

Již více než dvacet let se vychovatelky pracující ve školních družinách v Uherském Brodě a jeho okolí podílejí mimo běžnou pracovní náplň také na organizování zájmové mimoškolní činnosti pro své žáky. Jedná se o talentové přehlídky či soutěže výhradně pro žáky navštěvující školní družinu. Mezi již pravidelně zařazované soutěže patří recitační soutěž, pěvecká soutěž, výtvarná, dopravní soutěž a atletická olympiáda. Nově je mezi tyto soutěže zařazen také novoroční floorballový turnaj a uvažuje se také o taneční soutěži. Vychovatelky ze školních družin spadající do Uherskobrodského okrsku se pravidelně setkávají, aby sestavily harmonogram těchto akcí na nadcházející školní rok. Během školního roku poté dojde k několika setkáním vychovatelek a části jejich žáků na soutěžích, kde mohou děti ukázat a porovnat své schopnosti a dovednosti.

Za každou soutěží stojí složitý projekt několikaměsíčních příprav na tato setkání. Realizační tým každé soutěže či přehlídky tvoří vychovatelky pořádající školy spolu s oslovenými dobrovolníky. Na ně doléhají všechny povinnosti plynoucí z organizace tohoto setkání. Jedná se o zajištění vhodných prostorů, materiální zabezpečení akce, zajištění odborné poroty či rozhodčích, oznámení akce a rozesílání pozvánek, oslovení sponzorů a získání či výroba darů či odměn. Na soutěž či nesoutěžní přehlídku jsou pozvány školní družiny z Uherského Brodu a okolí a záleží na každé z vychovatelek, zda tuto akci nabídne svým žákům, připraví je na soutěž a doprovodí je na místo akce. Soutěže se u žáků těší velké oblibě, proto není problém vybrat talentované žáky, kteří si chtějí změřit své nadání se žáky z jiných škol. Každá soutěž je rozdělena podle ročníků a za každý ročník se účastní 2-6 žáků podle charakteru soutěže. Jednotlivých soutěží se pravidelně účastní kolem 120 žáků. Příprava takové akce je časově i organizačně náročná, vychovatelky musí úročit nejen svou pedagogicko-psychologickou praxi při práci se žáky ale také se zorientovat v plánování a

organizování akce pro větší skupinu osob, což se náplní práce přibližuje spíše rekreologům než vychovatelům ve školní družině.

2.4.2 Analýza získání odborné kvalifikace pro vychovatele ve vztahu k pohybovým hrám

Podle zákona č. 563/2004 Sb. (MŠMT, 2004, § 16) , o pedagogických pracovnících získává vychovatel odbornou kvalifikaci:

a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na vychovatelství nebo sociální pedagogiku,

b) vysokoškolským vzděláním podle § 7 až 12 s výjimkou § 11,

c) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku,

d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene c) a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku, nebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku, nebo studiem pedagogiky,

e) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu vychovatelů, nebo

f) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední školy a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na vychovatelství (MŠMT, 563/2004, §16).

Podle rejstříku škol Ministerstva školství a mládeže je možné studovat obor předškolní a mimoškolní pedagogika na 17 středních školách v České republice. Střední pedagogické školy mají ve svých učebních plánech podle *Rámcového vzdělávacího programu pro obor Předškolní a mimoškolní pedagogika 75–31–M/01* mimo jiné zařazeny tělesnou výchovu a to v rozsahu 2-3 hodin týdně. V posledních dvou letech studia bývají také pro zájemce volitelné semináře tělesné výchovy. Doporučuje se zařadit také další sportovní a relaxační aktivity podporující zdravý vývoj žáků (MŠMT, 2009, Rámcový vzdělávací program). Proto studenti středních pedagogických škol navíc absolvují tělovýchovné kurzy, například plavecký, lyžařský, vodácký, cyklistický či turistický.

Možnost studia studijního oboru vychovatelství na vysokých školách v České republice

Vysoká škola v Ostravě nabízí studijní obor vychovatelství v prezenční a také v kombinované formě. Je možné si zvolit formu studia s orientací hudební, pracovní-technickou, sportovní a výtvarnou. Při studiu vychovatelství s orientací na sport je umožněno studentovi absolvovat v rámci povinně volitelných předmětů také vyučovací předmět pohybové hry v rozsahu dvou hodin týdně. Také si může zvolit studium předmětu výchova a sporty v přírodě, didaktika tělesné výchovy a další. Je také vyžadováno absolvování odborné praxe orientovanou na sport. (Retrieved 10.11.2012 from World Wide Web: [http://stag.osu.cz/prohlizeni/pg\\$_prohlizeni.syl_oboru?oboridno=801](http://stag.osu.cz/prohlizeni/pg$_prohlizeni.syl_oboru?oboridno=801))

Technická univerzita v Liberci nabízí na fakultě přírodovědně-humanitní a pedagogické studium vychovatelství v prezenční i kombinovaná forma studia Studium je zaměřeno na psychologii a pedagogiku, práci s hrou, prožitkovou pedagogiku, enviromentální výchovu, sport, hudební i výtvarnou tvořivost. (Retrieved 10.11.2012 from World Wide Web <http://www.fp.tul.cz/cs/fakulta/studium/bakalarske-studijni-programy>)

Studijní obor vychovatelství na pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci neposkytuje studentovi žádné vzdělání v oblasti tělesné výchovy, pohybových her či jiných druhů pohybových aktivit. Fakulta tělesné kultury nabízí studijní obor rekreologie v jehož studijním plánu se objevují pohybové hry, hry v přírodě a další druhy pohybových aktivit, ovšem tento bakalářský program neposkytuje pedagogickou kvalifikaci potřebnou pro práci

vychovatele.(Retrieved 10.11.2012 from World Wide Web: <http://portal.upol.cz/wps/portal/StudyingAndTeaching/Browsing>)

Na univerzitě v Hradci Králové je možné studovat studijní obor Pedagogika volného času se zaměřením na tělesnou výchovu a sport. Tento obor zahrnuje pedagogickou způsobilost a navíc nabízí učební plán spoustu předmětů věnovaných vzdělávání v oblasti tělesné výchovy. Jedná se o různé sporty, fotbal, floorball, bruslení, lyžování, páčkovací hry, atletiku i gymnastiku a také pohybové hry ve formě cvičení v rozsahu 1 hodiny týdně. (Retrieved from World Wide Web: <http://hades.uhk.cz/fispublic/Student/UcebniPlan.asp?StudOborID1=P-VYTSB>)

Celoživotní vzdělávání

Celoživotní vzdělávání je upraveno § 60 zákona č. 111/1998, Sb., o vysokých školách v platném znění; účastníci programů celoživotního vzdělávání nejsou studenty podle tohoto zákona. Realizované kurzy jsou zaměřeny buď na výkon povolání nebo zájmově. Pedagogická fakulta Karlovy Univerzity v rámci celoživotního vzdělávání nabízí studium ke splnění kvalifikačních předpokladů v oblasti pedagogických věd. Studium absolvent získá pedagogickou kvalifikaci spojenou s řadou užitečných znalostí a dovedností v oblasti pedagogických, speciálně pedagogických a psychologických věd. Zahájení tohoto studia do konce roku 2014 je pro většinu nekvalifikovaných pedagogických pracovníků působících na školách podmínkou pro to, aby mohli i nadále vykonávat přímou pedagogickou činnost. Jednotlivé vzdělávací programy mají délku trvání minimálně 250 vyučovacích hodin a jsou ukončeny obhajobou závěrečné písemné práce a závěrečnou zkouškou před komisí. Úspěšný absolvent získá Osvědčení Univerzity Karlovy. (Retrieved 10.11.2012 from World Wide Web: <http://www.pedf.cuni.cz/index.php?menu=371>)

Obor vychovatelství v rámci programu Celoživotního vzdělávání na Masarykově univerzitě v Brně nenabízí žádný předmět, který by se týkal tělesné či pohybové výchovy ani žádné specializace v této oblasti. Předměty ke studiu jsou především zaměřeny na pedagogiku a psychologii podobně jako je tomu na Střední a vyšší odborné škole v Kroměříži v rámci studia k získání odborné kvalifikace pro činnost vychovatele. Zde je studium pedagogiky koncipováno modulově, v celkovém rozsahu 80hodin Modul I. je věnován základům pedagogiky, modul II základům psychologie pro pedagogy v rozsahu 30 hodin.Modul III a je

rozdělen do čtyřech tématických vzdělávacích bloků. První se zabývá teorií výchovy, druhý je zaměřený na vybrané vzdělávací okruhy ze sociální pedagogiky, třetí předkládá základy sociální psychologie a čtvrtý pojednává o vybraných tématech pedagogické psychologie. (Retrieved 10.11.2012 from World Wide Web: <http://www.ped-km.cz/kurzy.html>.)

Vhodnějším studiem k získání potřebné kvalifikace a navíc i poznatků v oblasti tělesné výchovy je absolvování celoživotního vzdělání na pedagogické fakultě Západočeské univerzity v Plzni. Celoživotní vzdělávání na plzeňské univerzitě pro kvalifikaci vychovatele je uskutečňováno formou studia, které poskytuje i odbornou přípravu v jednotlivých výchovách zaměřených na výtvarné, hudební, sportovní, pracovní a přírodovědné zájmové činnosti. Absolvent programu získá znalosti a dovednosti v oblasti pedagogických a psychologických věd se zaměřením na vychovatelství a pedagogiku volného času. V oblasti tělesné výchovy je zde předmět Metodika zájmové a rekreační TV a sportu, dále Didaktika sportovní zájmové činnosti a také zážitková pedagogika. Toto studium je zpoplatněno a je dvousemestrové. (Retrieved from World Wide Web: http://www.zcu.cz/fpe/study/celozivotni_vzdelavani/nabidka/ziskani_kvalifikace/volny.html.)

2.4.3 Materiální vybavení institucí pro výchovu mimo vyučování

Instituce pro mimoškolní výchovu mohou plnit dobře svou funkci, pokud jsou dodrženy správné materiální a prostorové podmínky. Materiální podmínky jsou posuzovány z hlediska pedagogického, psychologického a hygienického. Z pedagogického hlediska je vyžadováno, aby prostředí a materiální zabezpečení přinášelo co nejvíce vhodných podnětů. Z hlediska psychologického je důležité, aby byl prostor dostatečně velký a členěný vzhledem k počtu dětí. Prostor by měl být vhodně vybaven, tak aby vyhovoval představám žáků, kteří zde tráví svůj volný čas (Pávková et al., 2008).

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví 343/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých poukazuje na hygienické požadavky v zařízeních pro zájmové vzdělávání a stanovuje:

§ 5 odstavec 1

„Prostory k výuce tělesné výchovy a tělocvičny v zařízeních pro výchovu a vzdělávání a provozovnách pro výchovu a vzdělávání musí svými stavebně technickými podmínkami umožňovat realizaci tělesné výchovy. Tyto prostory musí být větratelné; požadavky na větrání jsou upraveny v příloze č. 3 k této vyhlášce. Ovládání ventilačních otvorů musí být dosažitelné z podlahy. Podlaha musí být pružná při statickém i dynamickém zatížení, snadno čistitelná, s protiskluzovou úpravou povrchu⁸). Stěny a tělesa topení musí být zabezpečeny takovým způsobem, aby nebylo ohroženo zdraví dětí a žáků, svítidla a okenní tabule musí být zabezpečena proti rozbití. Další požadavky na tělocvičny v zařízeních pro výchovu a vzdělávání upravuje zvláštní právní předpis o technických požadavcích na stavby“.

§ 7

„Prostory pro pobyt žáků v zařízeních pro zájmové vzdělávání a provozovnách pro zájmové vzdělávání se upravují a zařizují tak, aby svými stavebně technickými podmínkami umožňovaly činnost, pro kterou jsou zřízeny. Nejmenší plocha místnosti se stanoví rozměrem 2 m² na 1 žáka. Pokud prostory pro pobyt ve školní družině a školním klubu nejsou součástí školy nebo školského zařízení pro výchovu a vzdělávání, musí být k dispozici vyčleněný prostor pro odkládání oděvů a obuvi, dále záchod s předsíňkou a umyvadlem oddělený pro dívky a chlapce a zázemí pro pedagogické pracovníky podle zvláštního právního předpisu“.

Hygienický předpis také stanovuje osvětlení v místnosti, teplotu, vybavení nábytkem a jeho rozměry, vybavení omezující hluchost, pokyny k úklidu a dodržování čistoty. Úroveň materiálního a prostorového vybavení školních družin je značně rozdílná. Vychovatel může vznášet požadavky na možné zlepšení stavu vybavení a také vlastní nápaditostí i zapojením šikovnosti dětí se podílet na úpravě prostor. Využití vlastních výrobků formuje u dětí vztah k materiálním hodnotám. Přispívá k chápání hodnot lidské práce a dokáže předcházet negativním společenským jevům, jako je neodpovědný vztah k práci a k jejím výsledkům (Pávková et al., 2008).

3 CÍL PRÁCE

Hlavním cílem této bakalářské práce je zmapovat podmínky a stav zařazování pohybových her do činnosti školních družin na Uherskobrodsku.

Dílčí cíle:

1. Zmapovat počty oddělení ve školních družinách a počty žáků v jednotlivých odděleních a jejich věkové složení a prostorové možnosti školních družin.
2. Zjistit kvalifikaci pracovníků vykonávající pedagogickou práci ve vybraných školních družinách.
3. Zjistit četnost výskytu zařazování pohybových her mezi činnosti ve školní družině, volbu pohybové hry a míru ovlivnění hraní her vychovatelem.

Výzkumné otázky:

1. Jaký je stav v počtu oddělení ve školních družinách, jaké jsou jejich prostorové možnosti ve vztahu k počtu umístěných žáků?
2. Jaká je odborná kvalifikace pracovníků pro činnost ve školní družině?
3. Jak často využívají vychovatelé možnost zařazení pohybových her mezi činnosti ve školní družině?
4. Jakým způsobem jsou zařazovány pohybové hry do činnosti školních družin?

4 METODIKA PRÁCE

4.1 Charakteristika výzkumného souboru, sběru dat a nástroje měření

Gavora, P. (2000, 67) popisuje dotazník jako „způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí“. Tato metoda je velmi častá k získávání dat v pedagogickém výzkumu.

Pro potřeby získání dat k této práci jsem vytvořila dotazník s osmnácti položkami. Položky jsou zaměřeny k hledání odpovědí na výzkumné otázky, které jsem si stanovila. Dotazují se na činnost školních družin v oblasti pohybových her a na podmínky ve školní družině, které s těmito aktivitami souvisí.

Položky v dotazníku jsou ve větší míře polouzavřené, některé jsou uzavřené. Ve výběrových položkách se respondentům předkládá několik odpovědí, ze kterých mohou vybírat, nabízí se také „jiná odpověď“, kterou respondent vyplní, pokud nesouhlasí se žádnou z výčtu odpovědí.

Dotazníkové šetření jsem provedla rozesláním dotazníků elektronickou poštou. Sběr dat probíhal na začátku školního roku 2012/2013. Respondenty byly vychovatelky ze školních družin z oblasti Uherskobrodsko. Výzkumný vzorek tvořilo 27 vychovatelek působících ve školních družinách v uherskobrodském okrsku. Návratnost dotazníku tvořilo 78 %, zapojilo se tedy 21 vychovatelek.

Tabulka 1. Zhodnocení návratnosti dotazníků rozeslaných k dotazníkovému šetření u zvolené skupiny respondentů.

Počet rozeslaných dotazníků	27	100%
Počet zodpovězených dotazníků	21	78%
Počet nezodpovězených dotazníků	6	22%

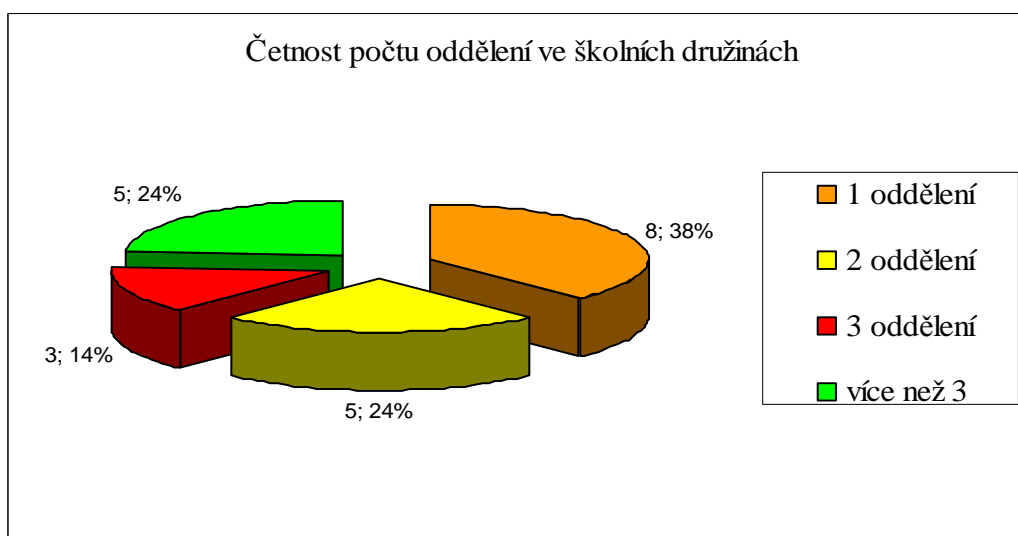
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU A DISKUZE

Zjištěná data a informace byly po zpracování použity do tabulek a grafů pro lepší přehlednost a orientaci v nich.

Pro nalezení odpovědi na výzkumnou otázku č. 1: „Jaký je stav v počtu oddělení ve školních družinách, jaké jsou jejich prostorové možnosti ve vztahu k počtu umístěných žáků?“ a splnění dílčího cíle č.1, tj. zmapovat počty oddělení ve školních družinách a počty žáků v jednotlivých odděleních a jejich věkové složení a popsat prostorové možnosti školních družin, jsou určeny položky v dotazníku č.1-4 a 7-9.

Položka č. 1: Kolik oddělení má školní družina?

Obrázek 1. Četnost počtu oddělení ve školních družinách

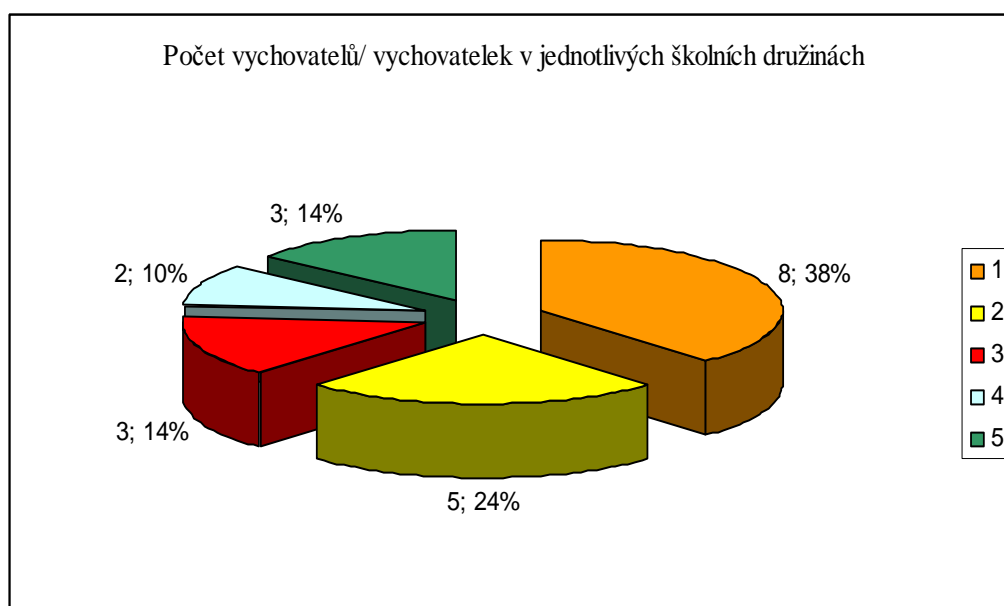
První položka v dotazníku zjišťuje počet oddělení ve školní družině. Protože podle vyhlášky MŠMT je povoleno vytvářet oddělení pouze do počtu 30 dětí, musí být v případě většího zájmu o docházku do školní družiny být vytvořeno oddělení více.

Z výše uvedeného grafu (obrázek 1) je patrné, že velikosti školních družin jsou rozdílné. Nejvíce je zastoupeno školních družin s jedním oddělením (tj. ve 38 %), 5 ze školních družin z výzkumného vzorku je rozděleno na dvě oddělení (tj. 24 %). Na tři oddělení se dělí tři školní družiny (tj. 14 %) a 24 % ze školních družin má své žáky rozděleny do více než tří oddělení. Dvě a více oddělení je zastoupeno celkem v 62 % školních družin. Větší počet

oddělení může mít za následek toho, že se tato oddělení musí dělit o prostory školního hřiště nebo tělocvičny či jiného sportovního zařízení, protože tato oddělení pracují současně. Z tohoto důvodu se může stát, že pohybové hry vyžadující tyto prostory musí být naplánovány a zařazeny do činnosti s ohledem plánu dalších z oddělení školní družiny a jejich zařazení mezi činnosti pro žáky ve školní družině tak nemusí být pravidelné a každodenní, protože sportoviště bude využívat jiná skupina žáků z jiného oddělení.

Položka č. 2: Kolik vychovatelek pracuje ve Vaší školní družině?

Obrázek 2. Počet vychovatelů/ vychovatelek v jednotlivých školních družinách

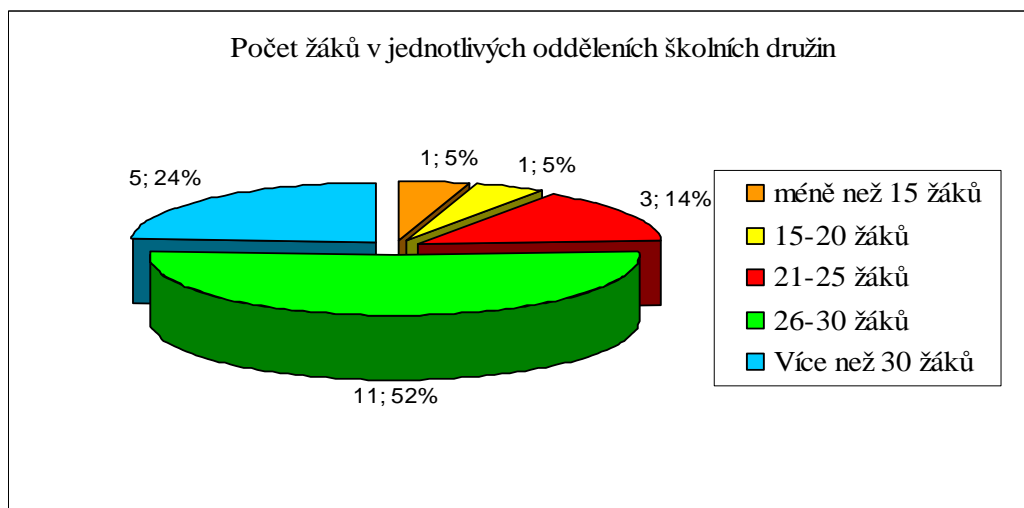

Na grafu (obrázek 2) s přihlédnutím k obrázku 1 je jasně vidět, že počty vychovatelů či vychovatelek ve školních družinách odpovídají počtu oddělení. V jednom oddělení školní družiny je tedy zaměstnán jeden výchovný pracovník. Graf (obrázek 2) ukazuje, že v 38 % školních družin na Uherskobrodsku pracuje jeden vychovatel či vychovatelka, v pěti z 21 (tj. ve 24 %) jsou zaměstnáni 2 vychovatelé či 2 vychovatelky, ve 3 školních družinách z 21 (14 %) pracují 3 vychovatelé nebo vychovatelky. 4 vychovatelky mají pouze ve dvou školních družinách a 5 vychovatelů či vychovatelek pracuje ve třech ze zkoumaných školních družin. Větší počet vychovatelů pracujících v jedné školní družině může pomoci k předávání zkušeností v různých oblastech plynoucích z práce vychovatele. Mít více kolegů může pomoci zejména začínajícím vychovatelům zorientovat se v pedagogické práci se žáky mladšího školního věku. Z hlediska pohybových her tato skutečnost může dopomoci k předávání

znalostí a zkušeností s jejich výběrem a organizací a tak zlepšit organizační a komunikační schopnosti, vědomosti a dovednosti u vedoucího hry.

Položka č. 3: Kolik žáků je zapsáno k docházce do Vašeho oddělení?

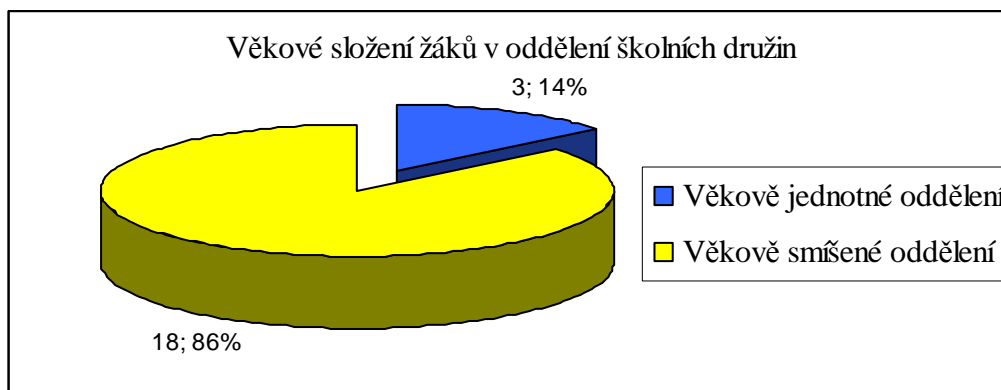
Obrázek 3. Počet žáků v jednotlivých odděleních školních družin

Graf (obrázek 3) ukazuje, že většinou jsou oddělení školní družiny obsazovány do počtu 26-30 žáků. Je tomu tak v 69 %. Do jedné z 21 družin v okolí Uherského Brodu je zapsáno méně než 15 žáků. V další 1 ze 21 družin je zapsáno 15-20 žáků. Ve 3 školních družinách jsou oddělení v počtu 20-25 žáků. V 5 z 21 školních družin je zapsáno do jednoho oddělení více než 30 žáků. Takto vysoký počet je kvůli nepravidelné docházce, kdy se děti v jednotlivých dnech střídají a tedy některé z dětí nenavštěvují školní družinu pravidelně. Počet žáků z části ovlivňuje výběr pohybové hry a její organizaci. Při větším počtu žáků je nutné správně zvolit druh pohybové hry, aby se dosáhlo zapojení co největšího počtu žáků, aby děti hraní neomrzelo. Pokud navštěvuje školní družinu méně než patnáct žáků, kteří ještě pravděpodobně nedochází do školní družiny denně a navíc dochází v různých intervalech podle školního rozvrhu, musí vedoucí volit takové hry, ve kterých je žádoucí menší počet hráčů. Protože může nastat situace, kdy část z tohoto malého počtu žáků dodržuje klid po obědě, zatímco jiná část žáků je již připravena k rekreačním činnostem a tedy vyhledává pohybovou aktivitu.

Položka č. 4: Jaké je věkové složení žáku v oddělení, ve kterém pracujete?

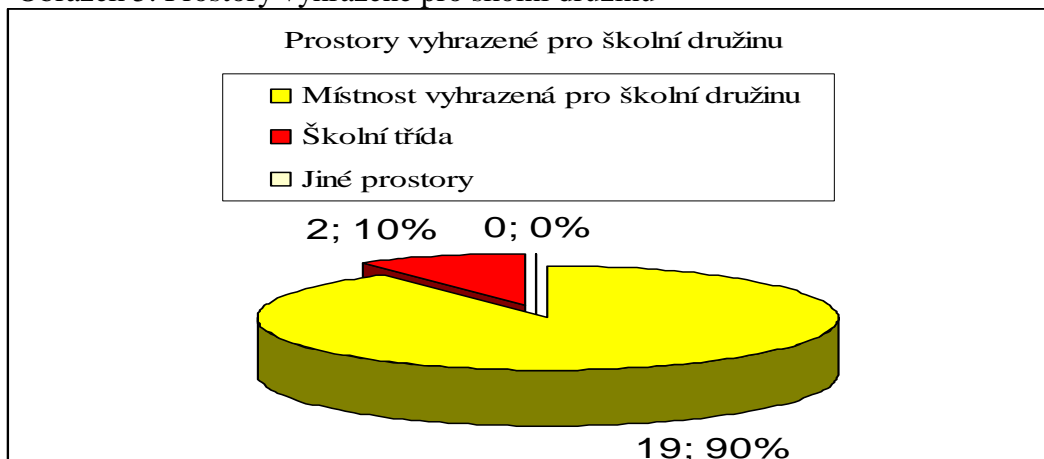
Obrázek 4. Věkové složení žáků v oddělení školních družin

Výše uvedený graf (obrázek 4) ukazuje, že v 86 % jsou oddělení školních družin tvořeny věkově rozdílnými žáky. Pouze ve 14 % je tomu tak, že oddělení školní družiny tvoří žáci stejného věku. Také na tuto skutečnost, jakou je věková rozdílnost dětí je třeba dbát při volbě pohybové hry. U žáků při věkovém rozpětí 6-10 let se vyskytuje různý stupeň pohybových dovedností, jinak je např. rozvinuta rychlost, síla, koordinace. Náročnost pohybové hry musí proto být volena s přihlédnutím na rozdíly plynoucí z věkové nejednotnosti. Vedoucí hry může také u věkově smíšené skupiny pozorovat rozdíl ve schopnosti pochopení pravidel pohybové hry. Tato věková rozdílnost ukazuje tedy na to, že v oddělení školních družin se setkávají žáci z různých ročníků a to může způsobit to, že žáci jsou zvyklí na různé pohybové hry z hodin tělesné výchovy a vyžadují si právě tyto pro ně známé pohybové hry. Žáci z jiného ročníku mohou mít zase v oblíbenou jinou pohybovou hru, proto vedoucí musí řešit i tuto skutečnost pokud nevolí hru pouze podle svého uvážení.

Položka č. 7: V jakých prostorách se nachází školní družina?

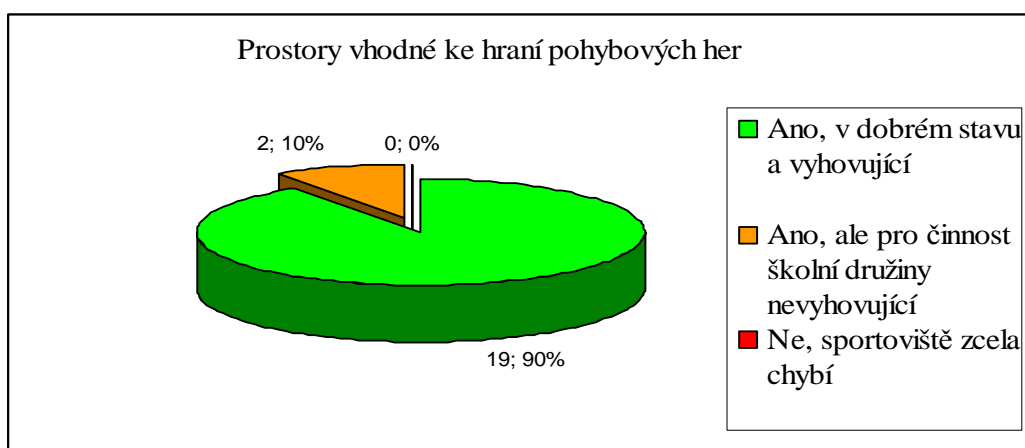
Obrázek 5. Prostory vyhrazené pro školní družinu

Položka č. 7 byla polouzavřená, nabízela se možnost i jiné odpovědi, než bylo uvedeno. Tuto možnost neoznačil žádný z respondentů. Z výše uvedeného grafu (obrázek 5) je patrné, že 90 % (tj. 19 z 21) školních družin má svoji vyhrazenou místnost, která slouží k vykonávání přímé pedagogické činnosti. 10 % respondentů uvedlo, že pro činnost školní činnost je využívána školní třída. Toto řešení není vhodné pro žáky, kteří si mají ve školní družině odpočinout změnou prostředí a činností, než kterými byli vystavováni během školního vyučování. Je vyžadováno, aby prostory školní družiny odpovídaly typu volnočasových aktivit a ne, aby byly přizpůsobeny ke školnímu vyučování.

Položka č. 8: Je součástí školní družiny nebo školského zařízení nějaké sportoviště, které může školní družina při své činnosti využívat (tělocvična, hřiště,...)?

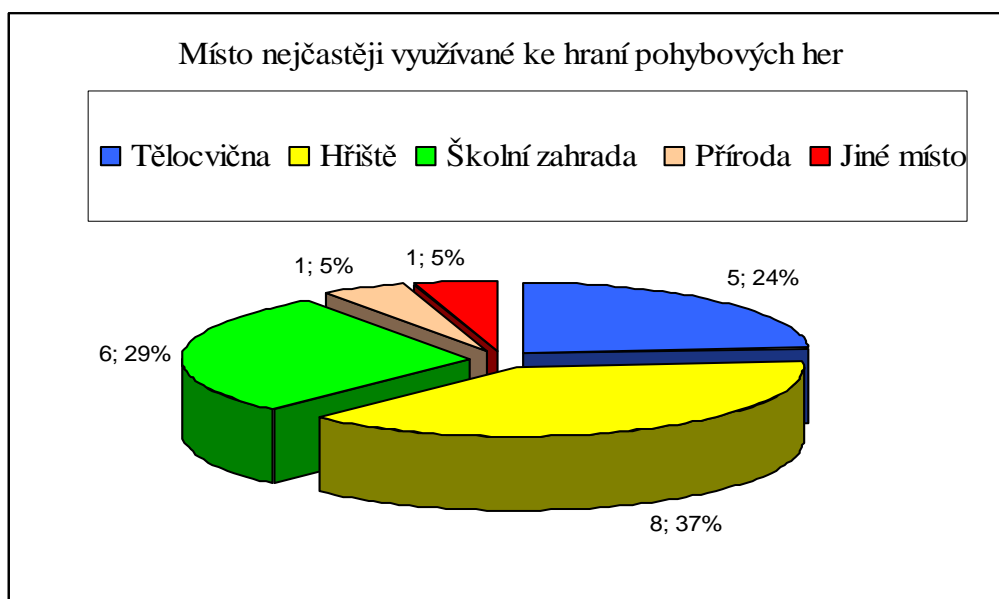
Obrázek 6. Prostory vhodné ke hraní pohybových her

90 % respondentů uvádí (obrázek 6), že součástí školní družiny či školního zařízení, ke kterému školní družina patří, je sportoviště v dobrém stavu. Z respondentů, kteří se výzkumu zúčastnili, uvedlo dalších 10 %, že mají k dispozici sportoviště, které je ovšem nevhovující pro činnost školní družiny. Může jít o hřiště, které slouží také pro běžnou výuku a tedy se musí o tyto prostory dělit. Žádný z respondentů neodpověděl, že by školní družina neměla možnost využívat nějaké sportoviště pro svou činnost. Některé z pohybových her, např. honičky, je možné zařazovat také do prostředí volné přírody, existují však také pohybové hry, které vyžadují specifický prostor, například rovný a pevný povrch, proto je důležité, aby byl pro činnost školní družiny k dispozici také tento prostor v podobě nějakého hřiště či tělocvičny. Tato sportoviště musí navíc splňovat bezpečnostní a hygienické podmínky, aby byla při vydatnějších pohybových aktivitách bezpečnost zajištěna.

Položka č. 9: Které místo nejčastěji využíváte ke hraní pohybových her?

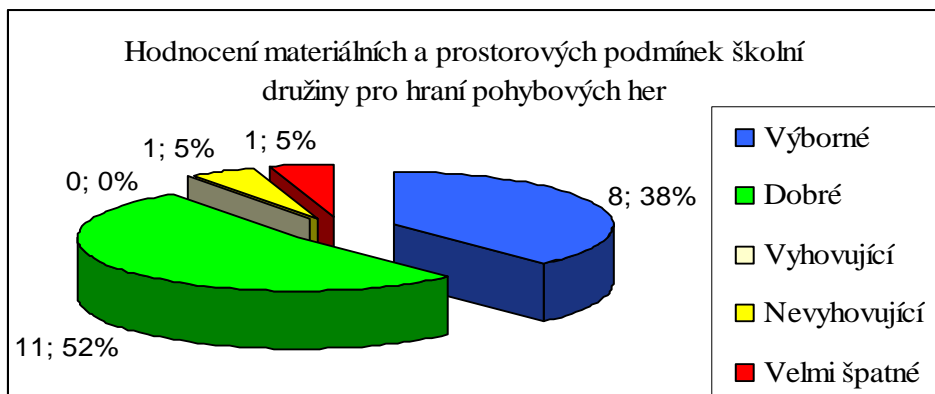
Obrázek 7. Místo nejčastěji využívané ke hraní pohybových her

Tato položka č.9 byla zaměřena na výběr místa pro hraní pohybových her. Uváděla jak konkrétní odpovědi, tak také možnost odpovědět jinak. Obrázek 7 ukazuje, že z nabízených odpovědí označili respondenti nejčastěji využívání hřiště k hraní pohybových her a to v 37 %, následovala školní zahrada, kterou využívá 29 % respondentů jako místo ke hraní pohybových her. Tělocvičnu využívá 24 % z dotázaných respondentů. Pouze 1 z 21 (tj. 5 %) dotazovaných uvedl, že pohybové hry nejčastěji zařazuje do prostředí volné přírody. Volbu jiného místa označil 1 z respondentů. Jedná se o městský parčík, který školní družina využívá pro pohybové hry. Tento respondent uvedl v předchozí položce, že sportoviště, které je součástí školského zařízení není dostupné pro školní družinu v důsledku jeho vytíženosti odpoledním vyučováním. Velmi vysoké procento respondentů uvedlo, že ke hraní pohybových her využívají venkovní prostory. Ty je nutí přizpůsobovat hry ročním obdobím a tedy počasí. Pohybové hry se tedy budou podle těchto podmínek měnit a nebude to vést ke stereotypnímu používání stejných her, ke kterému může docházet, pokud pohybové hry jsou hrány převážně v tělocvičně.

Položka č. 18: Označte, jaké považujete materiální a prostorové podmínky Vaší školní družiny pro hraní pohybových her.

Obrázek 8. Hodnocení materiálních a prostorových podmínek školní družiny pro hraní pohybových her

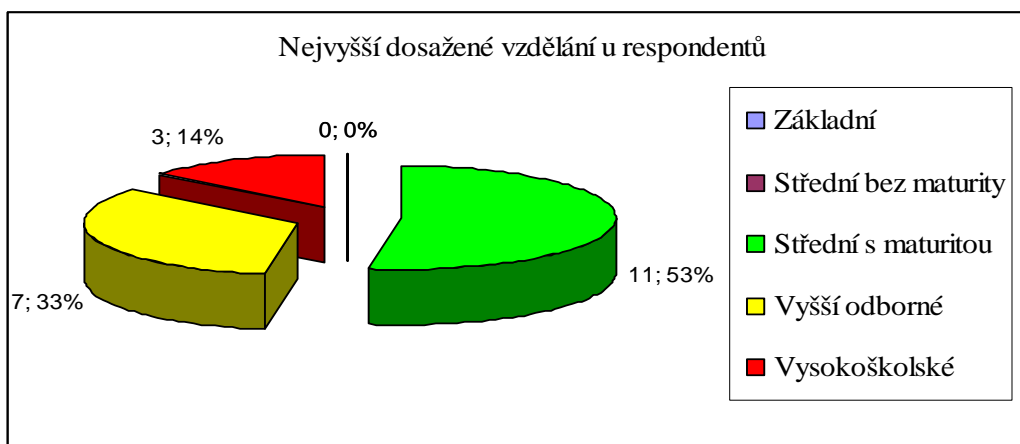

Graf (obrázek 8) ukazuje, že většina z respondentů, kteří se zúčastnili výzkumu považuje materiální a prostorové podmínky školní družiny pro pohybové aktivity za dobré až výborné. 38 % respondentů je hodnotí jako výborné, 52 % respondentů za dobré. 5 % respondentů označila prostorové podmínky pro zařazování pohybových her za nevyhovující a dalších 5 % respondentů je označila jako velmi špatné.

Položky v dotazníku č. 5 a 6 odpovídají na výzkumnou otázku č.2, která zní: „Jaká je odborná kvalifikace pracovníků pro činnost ve školní družině?“ Zároveň tyto položky pomáhají splnit dílčí cíl č.2., který ukládá zjistit kvalifikaci pracovníků vykonávající pedagogickou práci ve vybraných školních družinách.

Položka č. 5: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

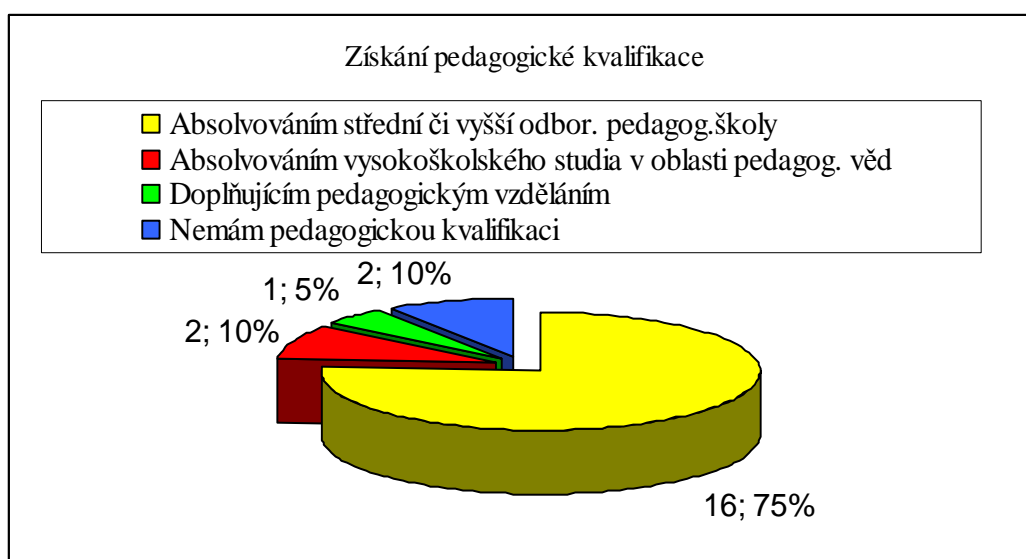
Obrázek 9. Nejvyšší dosažené vzdělání u respondentů

Z grafu (obrázek 9) je vidět, že více než polovina z respondentů (tj. 53 %) dosáhlo středního vzdělání z maturitní zkouškou. Ve zkoumaných školních družinách nepracuje nikdo se základním vzděláním ani s neúplným středním vzděláním. Nedovoluje to ani zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. 33 % z dotazovaných respondentů uvedlo jako nejvyšší dosažené vzdělání vyšší odborné. 14 % respondentů, tj. 3 z 21, dosáhlo vysokoškolského vzdělání.

Položka č. 6: Označte možnost, díky níž jste získal/a pedagogickou způsobilost.

Obrázek 10. Získání pedagogické kvalifikace

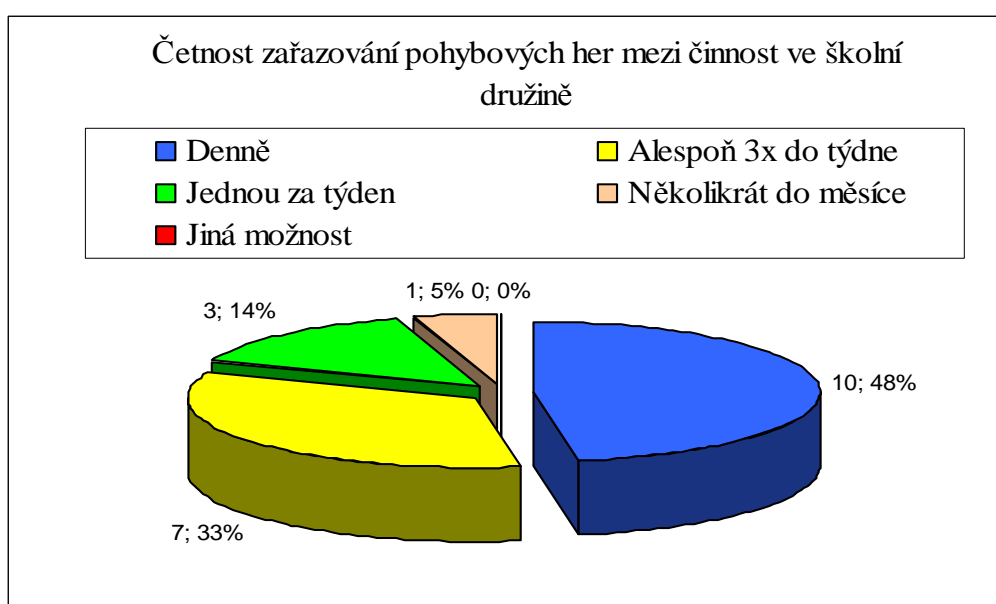
Graf (obrázek 10) ukazuje, že převážná většina zaměstnanců školních družin má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou práci, kterou vykonává. Pouze 2 z 21 respondentů (tj. 10 %) nemá požadovanou odbornou kvalifikaci. 75 % respondentů získalo odbornou pedagogickou kvalifikaci středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední odborné školy v oboru vzdělávání pedagogických pracovníků nebo absolvováním vyšší odborné školy pedagogické. Lze tedy předpokládat, že se těmto vychovatelkám dostalo alespoň částečného vzdělání v oblasti tělesné výchovy a v její metodice, neboť tyto předměty mají střední a vyšší odborné pedagogické školy ve svých učebních osnovách. 2 z 21 (tj. 10 %) respondentů uvedli, že příslušnou kvalifikaci pro práci ve školní družině získali vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd. 1 z respondentů (5 %) získal požadovanou kvalifikaci doplňujícím pedagogickým vzděláním v rámci celoživotního vzdělávání. U těchto dvou posledně jmenovaných skupin respondentů nelze jednoznačně tvrdit, že díky

vysokoškolskému studiu či celoživotnímu vzdělání se dokáží orientovat v řízení a volbě pohybových her, neboť ne všechna tato zařízení pro přípravu budoucích vychovatelů poskytují teoretické či praktické poznatky z oblasti tělesné či pohybové výchovy.

Následující položky č. 10 a 11 odpovídají výzkumné otázce č.3, tj.: „Jak často využívají vychovatelé možnost zařazení pohybových her mezi činnosti ve školní družině?“

Položka č. 10: Jak často zařazujete pohybové hry (honičky, hry se skoky, přenašečky, úpolové hry, hry s překonáváním překážek,...) mezi činnosti ve školní družině?

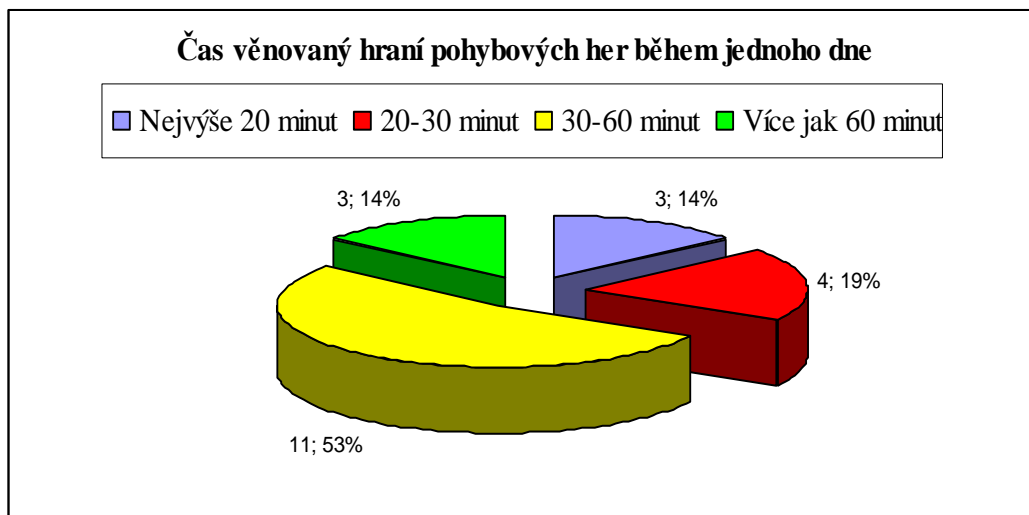
Obrázek 11. Četnost zařazování pohybových her mezi činnosti ve školní družině

Graf (obrázek 11) ukazuje četnost zařazování pohybových her mezi činnosti ve školních družinách. Bohužel musím konstatovat, že pohybové hry jsou denně zařazovány ve školních družinách ani ne u poloviny dotázaných respondentů, denní zastoupení pohybových her ve školní družině označilo 48 % respondentů. 33 % respondentů uvádí, že pohybové hry zařazují alespoň 3x týdně. 14 % respondentů zařazuje pohybové hry jednou do týdne. Z této odpovědi usuzuji, že se může jednat o školní družiny, které mají týdenní plán rozdělen na různé zájmové činnosti a pro pohybové hraní je vyhrazen jeden den v týdnu. 1 z 21 respondentů označil, že pohybové hry zařazuje pouze několikrát do měsíce. Tato frekvence je podle mého názoru nedostatečná, neboť činnosti s vydatnější pohybovou aktivitou mají být zařazovány denně. Tento nedostatek je snad kompenzován jiným druhem pohybové aktivity, např. vycházkami, sportem či nějakým druhem cvičení.

Položka č 11: Pokud jsou mezi činností ve školní družině zařazeny pohybové hry, kolik času jim je věnováno během jednoho dne?

Obrázek 12. Čas věnovaný hraní pohybových her během jednoho dne

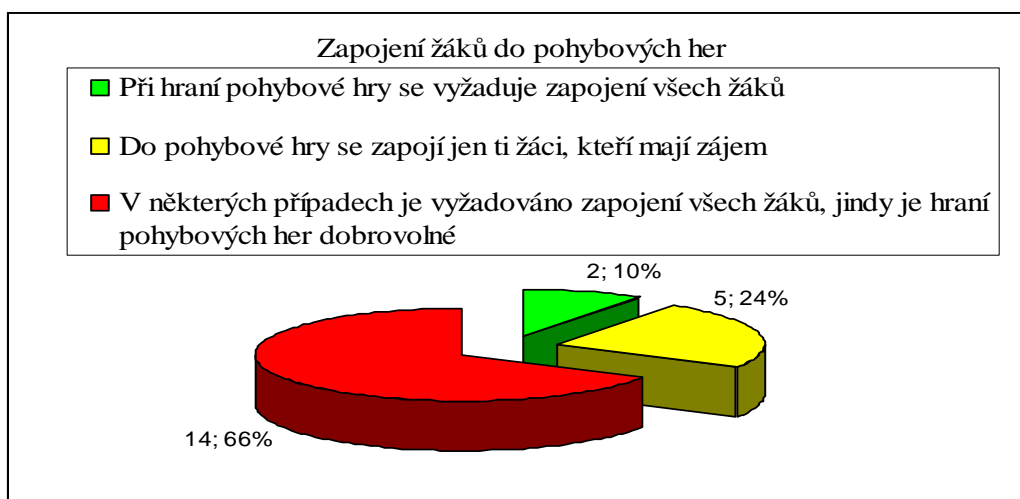

U této položky č. 11 označila více než polovina respondentů (53 %) možnost, že pohybovým hrám, pokud už je zařadí do denního programu věnují 30-60 minut. Je to přibližně takový časový úsek, který odpovídá režimu školních družin. Žáci ve školní družině tráví většinou 3-4 hodiny, ve kterých je nutné, aby se prostřídaly různé druhy činností. 19 % respondentů věnuje pohybovým hrám ve své školní družině 20-30 minut. 14 % vychovatelů či vychovatelek bohužel věnuje méně než 20 minut ke hraní pohybových her. Stejně procento respondentů naopak uvedlo, že v jejich školních družinách je pro pohybové hry vyhrazeno více než 60 minut (obrázek 12).

Následující položky v dotazníku č. 12-17 pomáhají zodpovědět výzkumnou otázku č.4 (tj. Jakým způsobem jsou zařazovány pohybové hry do činnosti školních družin?) a spolu s předchozími položkami č. 10 a 11 splnit dílčí cíl práce č.3, který má zjistit četnost výskytu zařazování pohybových her mezi činností ve školní družině, volbu pohybové hry a míru ovlivnění hraní her vychovatelem.

Položka č. 12: Jaká je možnost volby zapojení se žáků ke hraní pohybových her?

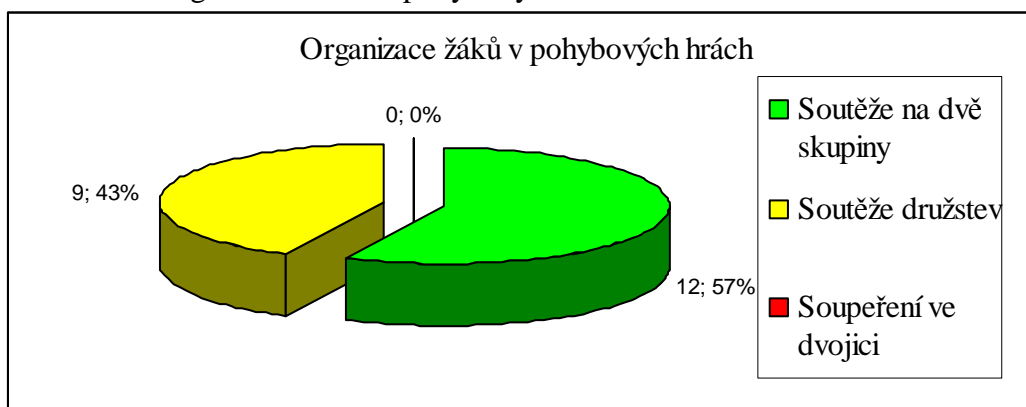
Obrázek 13. Zapojení žáků do pohybových her

Položka č.12 v dotazníku byla zaměřena na účast dětí v pohybové hře. Respondenti měli na výběr ze tří možností. Nejčastěji byla volena odpověď, která vypovídá, že v některých případech požadují respondenti zapojení všech žáků do pohybové hry, v jiných případech nechají možnost volby hraní na žácích. Takto odpovědělo 66 % respondentů. Ve 24 % případů se objevilo, že respondenti nechávají volbu hraní pouze na rozhodnutí žáků (obrázek 13). Toto demokratické řešení však může mít za následek to, že některý ze žáků se k tomuto duhu pohybové aktivity ani nedostane, protože bude mít neustále jiný zájem. Odpověď, že při hraní pohybových her je vyžadováno, aby se zapojili všichni žáci označilo 10 % respondentů. Toto striktní řešení je prosazováno zejména ve školní tělesné výchově. V mimoškolní výchově se razí pravidlo dobrovolnosti, které ovšem může mít za následek to, že žáci se z pohodlnosti přestanou do vydatnějších pohybových aktivit zapojovat.

Položka č. 13: Jaké z nabízených pohybových her zařazujete nejčastěji?

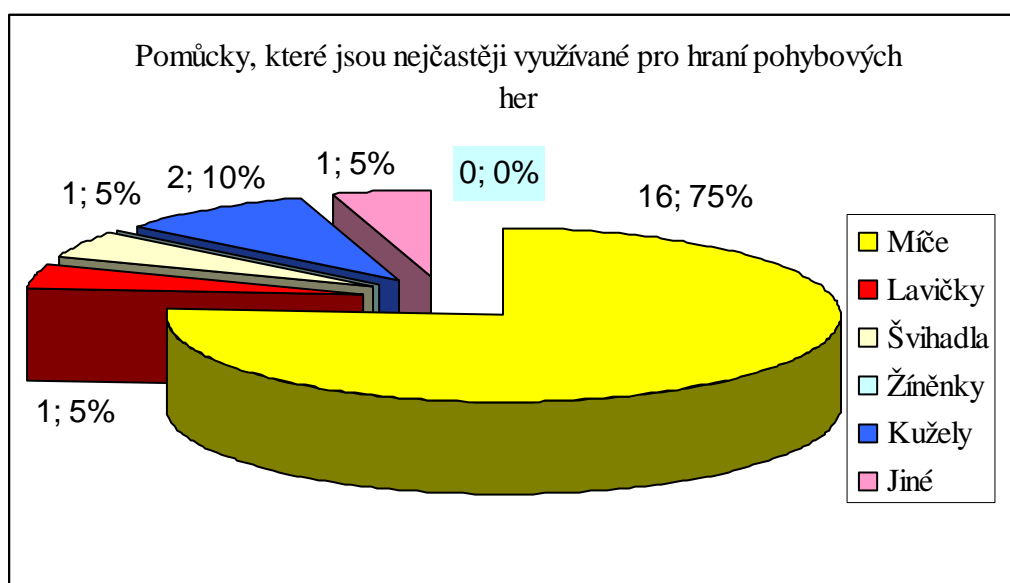
Obrázek 14. Organizace žáků v pohybových hrách

Z grafu výše (obrázek 14) je patrné, že při hraní pohybových her jsou žáci rozděleni do dvou skupin, které soupeří mezi sebou nebo jsou rozděleny do družstev. Záleží to jistě a charakteru pohybové hry a také na počtu žáků, kteří se hry účastní. Pohybové hry, které vyžadují vytvoření dvou skupin, nejlépe stejně početné a stejně zdatné, zařazuje nejčastěji 57 % respondentů. Může se jednat také o hry, kdy soupeří jeden proti všem. Zbýlých 43 % respondentů zařazuje nejčastěji pohybové hry, kde se žáci rozdělují do tří a více družstev. Soupeření ve dvojici nezařazuje žádný ze zkoumaných respondentů. Může jít o pohybové hry úpolové, ve kterých se překonává soupeř silou nebo nějakou taktikou a jde většinou o fyzický kontakt a narušení osobního prostoru, proto jsou jistě respondenti s zařazováním těchto her opatrnější.

Pokožka č. 14: Které pomůcky nejčastěji používáte při pohybových hrách?

Obrázek 15. Pomůcky, které jsou nejčastěji využívány pro hraní pohybových her

Graf (obrázek 15) ukazuje na skutečnost, že míče patří mezi nejčastější pomůcku při hraní pohybových her. Míče nejčastěji používá 75 % respondentů. Na druhém místě v oblíbenosti pomůcek jsou kužely, které využívá 10 % respondentů. Švihadla a lavičky používá při hraní her shodně 5 % respondentů. 1 z 21 (tj. 5 %) respondentů uvedl, že nejčastěji využívá jiné než uvedené pomůcky, a to kostky, barevné míčky a lístečky. Žíněnky nepatří mezi nejčastěji využívané pomůcky u žádného z respondentů. Druhy pomůcek mohou nastítnit kreativitu vychovatelů při volbě a organizaci hry a charakter hry.

Položka č. 15 : Uved'te pohybové hry, které ve školní družině často zařazujete.

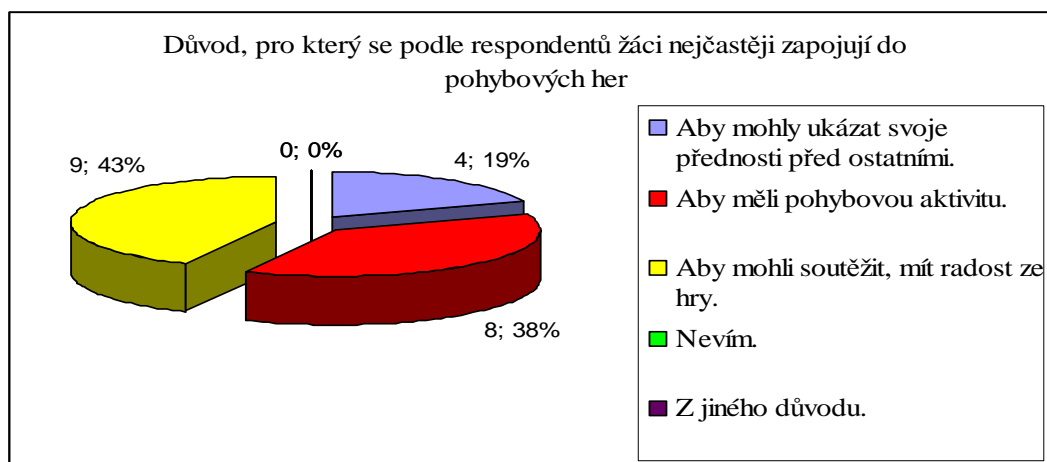
Tato položka byla zadána jako otevřená. Snažila jsem se o získání vlastních zkušeností respondentů. Získané odpovědi interpretuji v následujícím přehledu.

- Honičky (např. Mrazík, Na třetího, Rybičky a rybáři)
- Štafety družstev s míčem
- Vybíjená
- Návčkové hry (na floorball, odbíjenou)
- Přehazovaná
- Překážkové dráhy
- Molekuly
- Evoluce
- Z vody do vody
- Školka s míčem
- Školka se švihadlem
- Na jména
- Ptačí chřípka
- Kuba řekl
- Minikopaná
- Na jelena
- Cukr, káva, limonáda

Všechny z uvedených pohybových her shledávám jako vhodné pro věkovou skupinu žáků, kteří navštěvují školní družinu. Ve výčtu pohybových her se vyskytují hry na rozvoj rychlosti, síly, koordinace i vytrvalosti. Většina z her umožňuje také sociální rozvoj v oblasti rozvoje vztahů mezi účastníky hry.

Položka č. 16: Proč se podle Vás žáci nejčastěji zapojují do pohybových her?

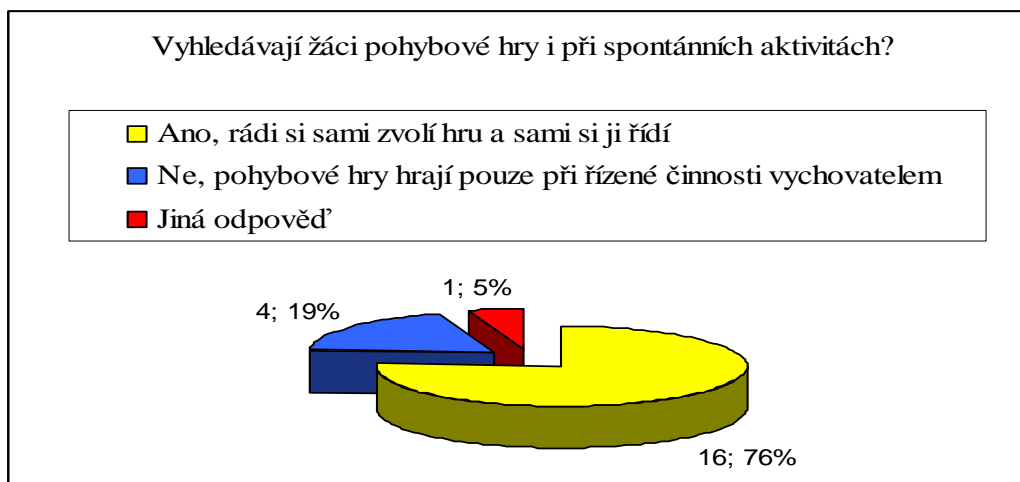
Obrázek 16. Důvod, pro který se podle respondentů žáci nejčastěji zapojují do pohybových her

U této nepřímé otázky bylo nezbytné, aby se respondent snažil ztotožnit se skupinou svěřených žáků a do odpovědi promítnul svůj názor. 43 % respondentů si myslí, že žáci se zapojují do hraní pohybových her pro samotnou radost ze hry a možnost si zasoutěžit. 38 % respondentů je toho názoru, že žáci vyhledávají hraní pohybových her, aby měli pohybovou aktivitu a mohli tak také kompenzovat sedavou činnost, kterou byli povinni vykonávat během školního vyučování. 19 % respondentů se domnívá, že žáci chtějí při hraní ukázat svoje přednosti před ostatními. Poznání, že je někdo v určité dovednosti či schopnosti lepší a jíný zase horší než my, umožňuje žákům se zařadit a najít tak své místo mezi ostatními. Odpověď nevím ani jiný důvod nevedl žádný z respondentů (Obrázek 16).

Položka č. 17 : Vyhledávají žáci pohybové hry i při spontánních aktivitách?

Obrázek 17. Vyhledávají žáci pohybové hry i při spontánních aktivitách?

Z grafu výše (obrázek 17) můžeme vyčíst, že 76 % respondentů konstatovalo, že žáci, kteří navštěvují školní družinu v níž respondenti pracují, si pohybovou hru volí i při volné hře a sami si ji řídí. Je to jistě radost z hry, která přivede žáky k chuti po dalším pohybu. Také možnost poměřit se se sebou samým a možnost spolupracovat s ostatními. Pouze 19 % respondentů má zkušenost s tím, že pohybové hry hrají žáci pouze při řízení hry vychovatelem či vychovatelkou. Umění zaujmout žáky vhodnou hrou a správně ji řídit přispívá k pozitivnímu vztahu mezi vychovatelem a žáky, na které výchovně působí. Ve školních družinách by měl být dán ovšem prostor pro spontánní aktivity žáků, aby došlo k uspokojení vlastních potřeb žáků a docházelo dále k rozvoji pohybu. 1 z respondentů uvedl jinou odpověď a to takovou, že vychovatelka školní družiny hru navrhne, vybídne žáky k hraní a další řízení už přenechá žákům, čímž umožní jejich novou roli v pozici vedoucího hry.

6 ZÁVĚR

Tématem bakalářské práce byly pohybové hry jako druh pohybové aktivity u žáků ve školní družině. Téma jsem volila záměrně, neboť mě jako vychovatelku školní družiny zajímaly podmínky a vztah jiných školních družin k zařazování pohybových her v jejich prostředí. V teoretické části jsem se zaměřila na úlohu pohybu a pohybové aktivity v životě člověka, dále na charakteristiku hry, objasnění pojmu pohybová hra, pravidla k její realizaci. Je zde také popsána charakteristika školní družiny, její činnost, možnosti k získání odborné kvalifikace pro pedagogické pracovníky a materiální podmínky nutné k provozu tohoto zařízení. Charakterizovala jsem zde také nadstandardní činnost vychovatelek z Uherského Brodu a okolí v oblasti plánování a organizování volnočasových aktivit pro žáky zapsaných do školních družin v tomto okrsku. Školní družiny z Uherskobrodsko spojují soutěžní či nesoutěžní přehlídky pro talentované žáky, které vychovatelé připravují a uskutečňují už po více než dvacet let. Rekreaolog může být platný ve vztahu ke školní družině proto, že mimo pedagogickou činnost je vzdělán také v pohybovém a v ekonomickém směru a může do těchto volnočasových zařízení přinést nové zážitky v oblasti odpočinku, vzdělání i zábavy.

V praktické části bakalářské práce jsem prováděla dotazníkový průzkum, jehož prostřednictvím jsem chtěla získat odpovědi vztahující se k cílům práce, které jsem si stanovila. Respondenty byly vychovatelé či vychovatelky z Uherskobrodsko, které jsem oslovila pomocí elektronické pošty. Návratnost dotazníků činila 78 % a díky nim jsem získala alespoň částečný přehled o činnosti školních družin v blízkosti mého bydliště a zaměstnání.

Cílem práce bylo zmapovat aktuální podmínky a stav zařazování pohybových her do činnosti školních družin na Uherskobrodsku. Tento cíl jsem rozdělila na tři dílčí cíle:

1. Zmapovat počty oddělení ve školních družinách a počty žáků v jednotlivých odděleních a jejich věkové složení a prostorové možnosti školních družin.
2. Zjistit kvalifikaci pracovníků vykonávající pedagogickou práci ve vybraných školních družinách.
3. Zjistit četnost výskytu zařazování pohybových her mezi činnosti ve školní družině, volbu pohybové hry a míru ovlivnění hraní her vychovatelem.

V práci jsem si stanovila 4 výzkumné otázky, na něž jsem hledala odpovědi pomocí sběru dat z navrácených a zodpovězených dotazníků. Nalezení odpovědí na výzkumné otázky pomohlo splnit cíl práce.

Výzkumné otázky:

1. Jaký je stav v počtu oddělení ve školních družinách, jaké jsou jejich prostorové možnosti ve vztahu k počtu umístěných žáků?
2. Jaká je odborná kvalifikace pracovníků pro činnost ve školní družině?
3. Jak často využívají vychovatelé možnost zařazení pohybových her mezi činnosti ve školní družině?
4. Jakým způsobem jsou zařazovány pohybové hry do činnosti školních družin?

Výzkumná otázka č.1: Jaký je stav v počtu oddělení ve školních družinách, jaké jsou jejich prostorové možnosti ve vztahu k počtu umístěných žáků?

Tato výzkumná otázka č.1 se vztahuje k dílčímu cíli č.1. Ve zkoumané oblasti Uherskobrodského okrsku se vyskytují ve 38 % školní družiny s jedním oddělením, tj. 8 školních družin, v menší míře pak školní družiny členěné do více oddělení. Ve více než polovině zkoumaných školních družin, tj. v 11 školních družinách na Uherskobrodsku, je třída naplněna do počtu 26-30 žáků. V 18 z 21 školních družin (82 %) jsou žáci v jednotlivých odděleních věkově smíšené. Počet vychovatelek odpovídá počtu oddělení, tedy v každém oddělení je zaměstnán jeden výchovný pedagogický pracovník.

90 % respondentů, tj. 19 z 21, považuje prostorové a materiální podmínky pro hraní pohybových her v zařízení, ve kterém pracují za výborné či dobré. Zbývající 2 respondenti (10 %) však hodnotí tyto podmínky za nevyhovující až velmi špatné.

V 90 % případů je pro školní družinu vyhrazena místnost. Takto odpovědělo 19 z 21 respondentů. Ovšem existují i případy, kdy žáci po skončení vyučování dále zůstávají ve třídě, protože pro školní družinu není k dispozici jiná místnost. V 90 % je pro činnost školní družiny k dispozici nějaký druh sportoviště. Uvedlo to 19 z 21 respondentů. Ke hraní pohybových her je respondenty nejvíce využíváno hřiště, což uvedlo 37 % respondentů (tj. 8 z 21). Pouze 5 % respondentů (1 z 21) umísťuje pohybové hry do volné přírody.

Výzkumná otázka č. 2: Jaká je odborná kvalifikace pracovníků pro činnost ve školní družině?

Výzkumná otázka č.2 pomáhá splnit dílčí cíl č.2, tj. zjistit kvalifikaci pracovníků vykonávající pedagogickou práci ve vybraných školních družinách.

90 % vychovatelů (tj. 19 z 21 respondentů) splňují pedagogickou kvalifikaci pro výkon tohoto povolání, u 2 (10 %) zaměstnanců tato kvalifikace dosud chybí. Největší část respondentů (16 z 21, 75 %) získalo odbornou kvalifikaci potřebnou pro činnost vychovatele absolvováním střední či vyšší odborné pedagogické školy. Lze tedy předpokládat, že toto vysoké procento vychovatelů prošlo vzděláním v oblasti tělesné výchovy a její metodiky, tedy ví, jak vhodně zařazovat a vést pohybové hry.

Výzkumná otázka č.3: Jak často využívají vychovatelé možnost zařazení pohybových her mezi činnosti ve školní družině?

Výzkumná otázka č.3 spolu s výzkumnou otázkou č.4 souvisí s dílčím cílem č. 3. 48 % (tj. 10 z 21) respondentů zařazuje pohybové hry denně, dalších 7, tj. 33 %, alespoň 3x během týdne. V 53 % (11 z 21) případech uvedli respondenti, že je pohybovým hrám věnováno 30-60 minut, 14 % respondentů (3 z 21) dokonce uvedlo, že pokud ve školní družině zapojí do denního rozvrhu pohybové hry, věnují jim více než 60 minut.

Výzkumná otázka č.4: Jakým způsobem jsou zařazovány pohybové hry do činnosti školních družin?

Pokud jde o možnost volby zapojení se žáků do pohybové hry, uvedlo 66 % respondentů (tj. 14 z 21), že v některých případech je vyžadováno zapojení všech žáků a v jiných je naopak možnost hraní dobrovolná. 10 % respondentů (tj. 2 z 21) požaduje, aby se v případě hraní pohybové hry ve školní družině zapojili do hry všichni žáci. Nejčastější pomůckou k pohybovým hrám je respondenty volen míč, využívá jej 75 % respondentů (tj.16 z 21). Ve výčtu pohybových her používaných respondenty se nejčastěji vyskytovaly různé druhy honiček, soutěže družstev a vybíjená. 43 % respondentů (9 z 21) se domnívá, že žáky na pohybové hře láká možnost soutěžit a užívat si radost ze hry. 76 % respondentů (tj. 16 z 21) uvedlo, že jejich žáci si pohybovou hru zvolí i během spontánních aktivit a sami si ji řídí.

Provedením a vyhodnocením výzkumu jsem zjistila počty oddělení ve školních družinách, počty žáků v jednotlivých odděleních, věkové složení žáků v rámci jednoho oddělení i prostorové možnosti využitelné pro školní družiny. Zjistila jsem dále kvalifikaci pracovníků ve školních družinách na Uherskobrodsku a jejich přístup k pohybovým hrám v rámci činnosti školní družiny. Cíle práce byly splněny.

Práce dokládá, že pohybové hry jako jedna z možných forem pohybové aktivity mají ve školních družinách na Uherskobrodsku své významné místo a těší se také velké oblibě žáků. Je potěšujícím zjištěním, že vychovatelé školních družin tuto aktivitu ve velké míře zařazují a vytváří tak příležitost k pohybu po čase stráveném sezením ve školních lavicích.

7 SOUHRN

Tato bakalářská práce je zaměřena na pohybové hry jako druh pohybové aktivity pro žáky ve školních družinách. V teoretické části popisuje pohyb a význam pohybové aktivity zejména u dětí ve věku od šesti do desíti let. V práci je dále definována hra, pohybová hra a pravidla při jejím výběru a realizaci. Dále jsem popsala činnost ve školní družině a navíc také specifické činnosti, které vykonávají vychovatelky ve školních družinách v Uherském Brodě a okolí. Jedná se o soutěže, které pravidelně organizují pro talentované žáky z této oblasti. Zmapovala jsem také vzdělání potřebné pro vychovatele ve školních družinách a vzdělání v oblasti sportu či v pohybových hrách. V praktické části jsem vyhodnocovala odpovědi získané z dotazníků, zkompletovala výsledky do grafů a opatřila je komentářem. Hlavním cílem práce bylo zmapovat stav využívání pohybových her v činnosti školních družin na Uherskobrodsku. Na závěr jsem uvedla výsledky z výzkumného šetření. Práce dokládá, že pohybové hry jako jedna z možných forem pohybové aktivity jsou ve školních družinách pravidelně zařazovány a podmínky potřebné k hraní těchto her jsou převážně hodnoceny jako dobré.

8 SUMMARY

This bachelor thesis is focused on the physical games as a kind of physical activity for pupils in the after-school center. The theoretical part of this paper describes the movement and the importance of physical activity especially among pupils aged six to ten years. In this paper is further defined game, physical game and rules for the selection and implementation. I have also described the activities of after-school center and in addition the specific activities engaged the educators of after-school center in Uherský Brod and its surroundings. It is a competition that they regularly organize for talented students from this area. I also outlined the types of education needed for educators in the after-school center and education in the field of sport or in physical games. In the practical part I worked with question forms- its evaluation and completion of graphs and comments. The main objective was to map the using of physical games in physical activity in the after-school center. In the end I said the results of the research. The work demonstrates that physical games as one of the possible forms of physical activity in after-school centers are regularly included among the activities and conditions necessary for these games are mostly rated as good.

9 REFERENČNÍ SEZNAM

- Adamčák, Š., Novotná, N. (2009). *Hry v tělocvični a základná gymnastika*. Žilina: EDIS Žilina.
- Barták, K., Vondruška, V. (1999). *Pohybová aktivita ve zdraví a v nemoci*. Hradec Králové: Klinika tělovýchovného lékařství FN a LFUK.
- Bláha, V. (1984). *Výchova mimo vyučování na základních školách*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Dvořák, R. (2003). *Základy kinezioterapie* (2nd ed.). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Frömel, K., Novosad, J. & Svozil, Z. (1999). *Pohybová aktivita a sportovní zájmy mládeže*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.
- Hájek, B., Hofbauer, B. & Pávková, J. (2008). *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál.
- Hájková, J. a kolektiv (2006). *Aerobik-soutěžní formy*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Hora, P., Gintel, A., Holec, O., Karlachová, L. & Křivohlavý, J. (1984). *Prázdniny se šlehačkou*. Praha: Mladá fronta.
- Kalman, M., Beneš, L., Benešová, D., Csérny, L., Hamřík, Z., Sigmund, E. & Sigmundová, D., (2011). *Národní zpráva o zdraví a životním stylu dětí a školáků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Koťátková, S. (2005). *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Praha: Grada publishing.

Kučera, M., Dylevský, I., Kolář, P., & al. (2011). *Dítě, sport a zdraví*. Praha: Galén.

Mazal, F. (2007). *Hry a hraní pohledem ŠVP*. Olomouc: Hanex.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2002). *Metodický pokyn k postavení, organizaci a činnosti školních družin Č.j.: 17 749/2002-51*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.(2002) *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2004). *Zákon 563/2004 Sb.O pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2005). *Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2009). *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 75 – 31 – M/01 Předškolní a mimoškolní pedagogika*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2009). *Vyhláška č. 343/2009 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých*. Praha: Ministerstvo zdravotnictví.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2012). *Vývojová ročenka školství 2003/04–2011/12*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Mužík, V. (1993). *Didaktika tělesné výchovy pro I. stupeň základní školy*. Brno: Masarykova univerzita.

Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B., Hrdličková, V. & Pavlíková, A. (2008). *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, s.r.o.

Perič, T. (2004). *Hry ve sportovní přípravě dětí*. Praha: Grada Publishing, a.s.

Rovný, M. & Zdeněk, D. (1982). *Pohybové hry* (2nd ed.). Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

Šonka, J., Doležalová, J. & Žbirková, A. (1990). *Pohybem a dietou proti otylosti*. Praha: Olympia.

Velký sociologický slovník. (1996). Praha: Karolinum.

Internetové zdroje:

<http://hades.uhk.cz/fispublic/Student/UcebniPlan.asp?StudOborID1=P-VYTSB>)

<http://portal.upol.cz/wps/portal/ StudyingAndTeaching/Browsing>)

[http://stag.osu.cz/prohlizeni/pg\\$_prohlizeni.syl_oboru?oboridno=801](http://stag.osu.cz/prohlizeni/pg$_prohlizeni.syl_oboru?oboridno=801))

<http://www.fp.tul.cz/cs/fakulta/studium/bakalarske-studijni-programy>).

<http://www.ped-km.cz/kurzy.html>.)

<http://www.pedf.cuni.cz/index.php?menu=371>)

http://www.zcu.cz/fpe/study/celozivotni_vzdelavani/nabidka/ziskani_kvalifikace/volny.html.)

10 PŘÍLOHA

10.1 Dotazník

Dobrý den, jmenuji se Hana Janovská a studuji na Univerzitě Palackého v Olomouci. Tento dotazník a získaná data budou využity pouze ke studijním účelům k mé bakalářské práci na téma “Pohybová hra jako druh pohybové aktivity u žáků ve školní družině”.

Prosím, označte odpověď, která odpovídá podmínkám ve školní družině, ve které pracujete.

Předem děkuji za Vaši ochotu a čas. S pozdravem Hana Janovská.

1. Kolik oddělení má školní družina?

- a) jedno oddělení
- b) dvě oddělení
- c) tři oddělení
- d) více než tři oddělení

2. Kolik vychovatelů/vychovatelek pracuje ve Vaší školní družině?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5 a více

3. Kolik žáků je zapsáno k docházce do Vašeho oddělení?

- a) méně než 15 žáků
- b) 15-20 žáků
- c) 21-25 žáků
- d) 26-30 žáků
- e) Více než 30 žáků

4. Jaké je věkové složení žáků v oddělení, ve kterém pracujete?

- a) věkově jednotné oddělení
- b) věkově smíšené oddělení

5. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní vzdělání
- b) střední bez maturity
- c) střední s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

6. Pedagogickou kvalifikaci jsem získal/získala

- a) absolvováním střední či vyšší odborné školy pedagogické
- b) absolvováním vysokoškolského studia v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd
- c) doplňujícím pedagogickým vzděláním-kurz celoživotního vzdělávání, pedagogické minimum
- d) nemám pedagogické vzdělání

7. V jakých prostorách se nachází školní družina?

- a) v místnosti vyhrazené pro školní družinu
- b) využívá se školní třída
- c) jiné prostory (uved'te jaké).....

8. Je součástí školní družiny nebo školského zařízení nějaké sportoviště, které může při své činnosti školní družina využívat (tělocvična, hřiště,...)?

- a) ano, je v dobrém stavu a vyhovující
- b) ano, ale pro činnost ŠD je nevhovující
- c) ne, sportoviště zcela chybí

9. Které místo nejčastěji využíváte ke hraní pohybových her?

- a) tělocvičnu
- b) hřiště
- c) školní zahradu
- d) v přírodě

e) jiné místo (uved'te které).....

10. Jak často zařazujete pohybové hry (honičky, hry se skoky, přenašečky, úpolové hry, hry s překonáváním překážek,...) mezi činnosti ve školní družině?

- a) denně
- b) alespoň 3x do týdne
- c) jednou za týden
- d) několikrát do měsíce
- e) jiná možnost:.....

11. Pokud jsou mezi činností ve ŠD zařazeny pohybové hry, kolik času jim je věnováno během jednoho dne?

- a) nejvýše 20 minut
- b) 20-30 minut
- c) 30-60 minut
- d) více jak 60 minut

12. Jaká je možnost volby zapojení se žáků do aktivity?

- a) při hraní pohybové hry se vyžaduje zapojení všech žáků
- b) do pohybové hry se zapojí jen ti žáci, kteří mají zájem hrát
- c) v některých případech je vyžadováno hraní všech dětí, jindy je hraní pohybových her dobrovolné
- d) jiná možnost (uved'te jaká).....

13. Jaké z nabízených pohybových her nejčastěji zařazujete?

- a) soutěže na dvě skupiny
- b) soutěže družstev
- c) soupeření ve dvojici

14. Které pomůcky nejčastěji používáte při pohybových hrách?

- a) míče
- b) lavičky

- c) švihadla
- d) žíněnký
- e) kužely
- f) jiné (uved'te jaké).....

15. Uved'te pohybové hry, které ve školní družině často zařazujete

.....

16. Proč se podle Vás žáci nejčastěji zapojují do pohybových her?

- a) aby mohly ukázat svoje přednosti před ostatními
- b) aby měly pohybovou aktivitu
- c) aby mohly soutěžit, mít radost ze hry
- d) nevím
- e) z jiného důvodu (uved'te).....

17. Vyhledávají žáci pohybové hry i při spontánních aktivitách?

- 1) ano, rádi si sami zvolí hru a sami si ji řídí
- 2) ne, pohybové hry hrají pouze při řízené činnosti vychovatelem
- 3) jiná odpověď:.....

18. Označte, jaké považujete materiální a prostorové podmínky Vaší školní družiny pro hraní pohybových her.

- a) výborné
- b) dobré
- c) vyhovující
- d) nevhovující
- e) velmi špatné

